

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ГРАД ЛОЗНИЦА

АКЦИОНИ ПЛАН
СПРЕЧАВАЊА ЗЛОУПОТРЕБЕ ДРОГА
У ЛОЗНИЦИ
2018.-2022.

Лозница, август 2018. године

Садржај

<u>УВОДНА РЕЧ ГРАДОНАЧЕЛНИКА</u>	3
<u>УВОД</u>	4
<u>Радна група за израду ЛАП-а</u>	4
<u>Методологија рада</u>	5
<u>Национални и локални оквири за израду ЛАП-а</u>	7
<u>Подаци о територији града Лознице</u>	7
<u>Витални и демографски показатељи</u>	7
<u>Становништво према добним групама и полу</u>	8
<u>Становништво према пребивалишту</u>	8
<u>Становништво старо 15 и више година, према школској спреми и полу</u>	10
<u>Становништво старо 15 и више година, према законском брачном статусу и полу</u>	10
<u>Становништво старо 15 и више година, према законском брачном статусу и полу</u>	11
<u>Анализа кључних актера и анализа стања</u>	11
<u>Локална самоуправа</u>	11
<u>Савет за безбедност</u>	12
<u>Савет за борбу против болести зависности</u>	12
<u>Образовање</u>	13
<u>Анкета и интервју са просветним радницима и стручним сарадницима школа</u>	16
<u>Предшколска установа (ПУ) „Бамби“</u>	17
<u>Социјална заштита</u>	18
<u>Национална служба за запошљавање - Филијала Лозница</u>	19
<u>Полицијска станица</u>	22
<u>Судство и тужилаштво</u>	23
<u>Црвени крст Лозница</u>	23
<u>Здравствена заштита - анализа ситуације</u>	24
<u>Дом здравља</u>	24
<u>Општа болница Лозница</u>	24
<u>Активности у области превенције болести зависности</u>	25
<u>Здравствени центар „Др Миленко Марин“ Лозница</u>	25
<u>Превентивна служба Дома здравља</u>	25
<u>Здравствени радници Фокус група</u>	26
<u>Улога медија у превенцији злоупотребе дрога</u>	27
<u>Омладински центар</u>	28
<u>Фокус група Млади</u>	29
<u>Организације цивилног друштва</u>	30
<u>Активности у области превенције болести зависности</u>	30
<u>Болести зависности – опис ситуације</u>	34
<u>Истраживања релевантинх институција</u>	34
<u>Истраживања спроведена у Лозници</u>	37
<u>Најновије истраживање је спроведено у Техничкој школи и Средњој економској школи у Лозници током септембра 2017</u>	39
<u>Понашање родитеља у вези са коришћењем алкохола код деце</u>	40
<u>АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋИХ РЕСУРСА SWOT анализа</u>	41
<u>Приоритети, циљеви, активности</u>	43
<u>Приоритетне области Акционог плана</u>	43
<u>Принципи процеса израде ЛАП-а</u>	44
<u>Приоритет 1: Превенција злоупотребе психоактивних супстанци</u>	44
<u>Приоритет 2: Смањење понуде и потражње</u>	44
<u>Предлог превентивних активности на основу анализе стања</u>	44
<u>ТАБЕЛА АКЦИОНОГ ПЛАНА</u>	47

ЗА ГРАД МЛАДИХ, ЗДРАВИХ И ОБРАЗОВАНИХ ЉУДИ

„Мале бриге говоре а велике ћуте“, писао је Римљанин Сенека. Поучени овим искуством кроз израду Акционог плана и стратегије против злоупотребе дрога код младих све ове године демантујемо такву праксу. Боримо се као локална заједница, стручно и професионално, али најпре као људи и родитељи да се пут дрога до омладине заустави и искорени, јер ништа добро не доноси. Тежимо да модерни токови развоја Лознице добију контуре града младих, образованих и здравих људи. Мерама активне популационе политике подстичемо наталитет и равномеран развој.

Стално преиспитивање пута којим идемо, сумња и брига виде даље оно што срећа и поуздање не могу никада сагледати. Ваљано васпитање је највеће добро које можемо оставити деци. Правилно подизање и одгој младих од вртића и школе до посла подразумева да се у свакоме препозна оно што је најбоље. Дрога, алкохол и сваки облик зависности су препрека – прекид на том путу. Наш план за сузбијање злоупотребе дрога код младих темељи се на позитивном праву и пракси да се решавају проблеми за које раније нисмо знали да постоје. Нека нас не заслепе појединачни резултати и успеси, дивљење је пролазно као и свет, будимо мудри, добри и посвећени у овом послу, јер се улаже велика енергија, новац и љубав за нешто у чему се сви добро познајемо кроз начела ваљаног живота пред људима и оних који су нас довели у овај свет, „један од најлепших космичких светова“.

Ваш градоначелник

ГРАДОНАЧЕЛНИК
Видоје Петровић, с.р.

УВОД

Канцеларија за борбу против дрога („Сл. Гласник РС“, бр. 79/2014) у служби Владе Републике Србије координира рад органа државне управе, задужена је за координацију политике дрога и надзор над спровођењем Стратегије о спречавању злоупотребе дрога за период од 2014-2021. године.

Стратегија о спречавању злоупотребе дрога 2014-2021. године, представља значајан документ на националном нивоу у решавању проблема злоупотребе дрога. Стратегија има за циљ да унапреди и обезбеди јавно здравље, да осигура и унапреди висок ниво безбедности становништва и интегративан приступ проблему дрога и тиме допринесе политици за спровођење политике у области дрога.

Акциони план за спровођење Стратегије о спречавању злоупотребе дрога донет је за период од 2014–2017. године. Стратегија је обезбедила основне оквире за спровођење политика у области борбе дрога у Републици Србији.

Локални акциони план за спречавање злоупотребе дрога у Лозници израђен је по узору на Националну стратегију о спречавању злоупотребе дрога 2014-2021. године, и Акционог плана за период од 2013-2017. године, истраживања на националном и локалном нивоу, резултатима, предлозима, закључцима различитих фокус група у Лозници током процеса израде овог документа и представља дефинисане конкретне активности које ће се предузимати како би се остварили циљеви и ефикасно деловало у смањењу понуде и потражње дроге у Лозници.

Са циљем спречавања злоупотребе дрога у граду Лозница, а у складу са препорукама Владе Републике Србије датим у Стратегији о спречавању злоупотребе дрога 2014-2021. године у Републици Србији, Градска управа града Лозница је у септембру 2017. године покренула процес израде Локалног акционог плана за спречавање злоупотребе дрога у Лозници (ЛАП).

Локални акциони план за спречавање злоупотребе дрога у Лозници за период од 2018. до 2021. године је израз спремности града Лозница да предузме мере на превенцији злоупотребе и смањењу понуде и потражње дрога у Лозници.

Овим документом град Лозница намерава да свим расположивим ресурсима, укључивањем свих актера у локалној заједници, сарадњом са републичким органима који се баве проблемима злоупотребе дрога, сарадњом са иностраним фондовима делује на реализацији зацртаних циљева који се огледају у сузбијању наркоманије и спречавању злоупотребе психоактивних супстанци (ПАС) превасходно код младих.

У циљу израде ЛАП-а, градоначелник Лознице, Видоје Петровић је формирао тим коме је поверен задатак израде документа.

Тим су чинили представници Градске управе града Лозница, Центра за социјални рад Лозница, Дома здравља ”Др Миленко Марин”, Опште болнице Лозница, организација цивилног друштва у Лозници, представници основних и средњих школа, Црвеног крста Лозница, представници полиције и судства.

Радна група за израду ЛАП-а

1. Др Радован Дивнић, заменик градоначелника, координатор
2. Љубинко Ђокић, помоћник градоначелника
3. Милојка Смиљанић, начелница Градске управе
4. Тања Глишић Матић, начелница Одељења за друштвене делатности
5. Данијела Мирковић, Одељење за финансије и локалну пореску администрацију

6. Радојка Станковић, Одељење за друштвене делатности
7. Роса Савић, Одељење за друштвене делатности
8. Др Нада Ђурић, УГ Искра, потпредседница савета за борбу против болести зависности
9. Весна Мелезовић, секретар Црвеног крста
10. Мирјана Терзић, Центар за социјални рад
11. Светлана Обрадовић, Техничка школа Лозница
12. Ђурђина Симић, ОШ „Јован Цвијић“ Лозница
13. Дарко Ђурђевић, представник Полицијске станице Лозница
14. Миодраг Атанацковић, представник Основног суда Лозница
15. Др Небојша Кошчица, Општа болница Лозница
16. Живка Мићановић Цвејић, Општа болница Лозница
17. Љиљана Ранковић, Дом здравља, Лозница, УГ Искра
18. Надица Полић, Општа болница Лозница, УГ Искра
19. Сања Гајић, УГ «Светионик» Лозница
20. Др Снежана Шошкић Матић, Дом здравља Лозница
21. Др Дарко Тешмановић, Дом здравља Лозница

Скраћенице

- ЛАП - Локални акциони план
- ПАС – Психоактивне супстанце
- БЗ – Болести зависности
- ОЦД – Организација цивилног друштва
- ВЕ – Вршњачка едукација
- ДЗ- Дом здравља
- ОБ- Општа болница
- ЗУ- Здравствена установа
- ЦК – Црвени крст
- ОЦ- Омладински центар
- ПС- Полицијска станица
- ПУ- Предшколска установа
- ЦСР- Центар за социјални рад
- СХМП- Служба хитне медицинске помоћи
- МОС - Министарство омладине и спорта
- МЗ- Министарство здравља
- КЉМП - Канцеларија за људска и мањинска права
- ЕУ - Европска унија
- РС- Република Србија
- КПБЗ- Канцеларија за превенцију болести зависности

Методологија рада

Процес израде Локалног акционог плана спречавања злоупотребе дрога у Лозници (ЛАП) спроводен је у периоду од септембра 2017. године до марта 2018. године. Израда ЛАП спречавања злоупотребе дрога у Лозници је део пројекта „Лозница против дроге“ који

је реализовало Удружење грађана „Искра -Лозница“, а финансијски подржао град Лозница кроз Конкурс одељења за друштвене делатности Градске управе Лозница. Поступак израде ЛАП-а, прошао је кроз следеће фазе:

- **Прва фаза** - прикупљање и анализа података, релевантних докумената, истраживања на националном и локалном нивоу.
- **Друга фаза** - израда прелиминарне анализе кључних питања, идентификовање кључних проблема и интервју са кључним институцијама и појединцима.
- **Консултативни процеси** са експертима у области здравства, социјалних, образовних институција, тужилаштво, полиције, ОЦД о виђењу проблема и потреба са аспекта проблема злоупотребе дрога. Интегрисање и анализа података. **SWOT анализа.**
- **Трећа фаза** дефинисање приоритетних циљних група, приоритетних активности и мера

Израда нацрта акционог плана и консултације и интервјуи са члановима радне групе за израду ЛАП-а

Финализирање нацрта Акционог плана на основу појединачних консултација са члановима радне групе

Процес јавне расправе

Усвајање ЛАП спречавања злоупотребе дрога у Лозници.

Усвајање од стране Скупштине града

Методологија рада радне групе и план активности на изради Акционог плана

Национални и локални оквири за израду ЈАП-а

- Стратегија о спречавању злоупотребе дрога за период од 2014–2021. године у Републици Србији
- Стратегија ЕУ за дроге за период 2013–2020. године
- Стратегија јавног здравља Републике Србије
- Кривични законик Републике Србије
- Закон о психоактивним контролисаним супстанцама
- Закон о супстанцама које се користе у недозвољеној производњи опојних дрога и психотропних супстанци
- Закон о здравственој заштити (“Сл. гласник РС”, 106/2015)
- Закон о јавном здрављу (“Сл. гласник РС”, бр. 15/2016)
- Национална стратегија за младе за период од 2015. до 2025. године
- Локални акциони план за младе Лозница 2016-2020. године
- Стратегија социјалне заштите града Лознице 2016-2020. године
- Локални акциони план запошљавања 2017. године
- Програм развоја спорта града Лознице 2016-2018. године
- Стратегија локалног одрживог развоја града Лознице 2012-2021. године (ревидирана 2014.) www.loznica.rs

Подаци о територији града Лознице

Град Лозница се налази на западу Србије, на граници са Босном и Херцеговином. Град обухвата 54 насеља, са површином од 612 км². По једном квадратном километру у просеку живи 130 становника, тако да је густина насељености знатно виша од просека Србије, који износи 93 становника/км².

Лозница је природни, привредни, саобраћајни и културни центар овог дела Подриња. Кроз Лозницу пролази главна саобраћајница Београд – Шабац – Лозница – Зворник – Сарајево, односно Бијељина – Лозница – Мали Зворник – Љубовија – Бајина Башта – Ужице и даље до Црногорског приморја.

Витални и демографски показатељи

Према подацима из последњег пописа становништва 2011. године град Лозница броји 79327 становника.

Очекивано трајање живота живорођених је у просеку 75 година. Индекс старења 60+год./0-19 год. (Извор: Витална статистика, РЗС, 2016. година).

Просечан број чланова домаћинства 2,92 (Попис становништва, домаћинства и станова, РЗС, 2011. година). Стопа живорођених је 9; Стопа умрлих 14; Стопа природног прираштаја -3 (Извор Витална статистика, РЗС, 2016. година).

Становништво према добним групама и полу

У 2016. години Лозница броји 76390 становника што је 1.90% од укупне популације Републике Србије.

Извор: <http://brojstanovnika.cu.rs>

По попису из 2011. године, од 79327 становника Лознице, 39091 су мушкарци 49,27% а 40236 су жене 50,73%. Просечна старост становништва града је 41,6 године за мушкарце је то 40,5 а за жене 42,7 година.

Број младих узраста од 15-29. године у Лозници, према попису становништва 2002. године био је 18653. У току 2011. године евидентирано је 14.865 младих, узраста 15–29 година.

Млади узраста 15-29 година у Републици Србији чине 19,8% у односу на укупан број становника, а на територији Лознице млади чине 18,7% од укупног броја становника Лознице и 1% у односу на укупан број младих у Републици Србији.

Табела 1. Број становника према добним групама и полу

Пол	Укупно	0-4 год	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49
Укупно	79327	3653	4077	4054	4696	5022	5147	5039	5312	5066	5584
Мушко	39091	1863	2071	2110	2382	2636	2667	2587	2679	2559	2735
Женско	40236	1790	2006	1944	2314	2386	2480	2452	2633	2507	2849

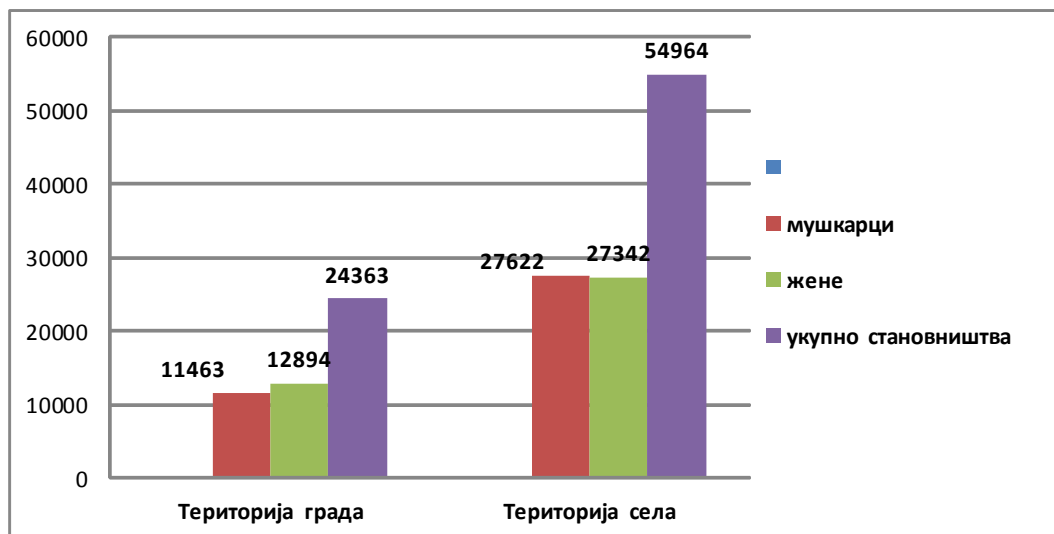
Пол	50-54 год	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85 и више	Пунолетни	Просечна старост
Укупно	6432	6982	5551	3595	3643	3182	1668	624	64674	41,6
Мушко	3163	3493	2677	1724	1554	1301	679	211	31598	40,5
Женско	3269	3489	2874	1871	2089	1881	989	413	33076	42,7

(Извор: Попис 2011. Републички завод за статистику)

Становништво према пребивалишту

У Лозници, на територији града живи 24363 становника (11463 мушкараца и 12894 жена) што је 31% у односу на укупан број становника Лознице а 54964 или 69% чини остало становништво (27622 мушкараца и 27342 жена) које живи на територији села.

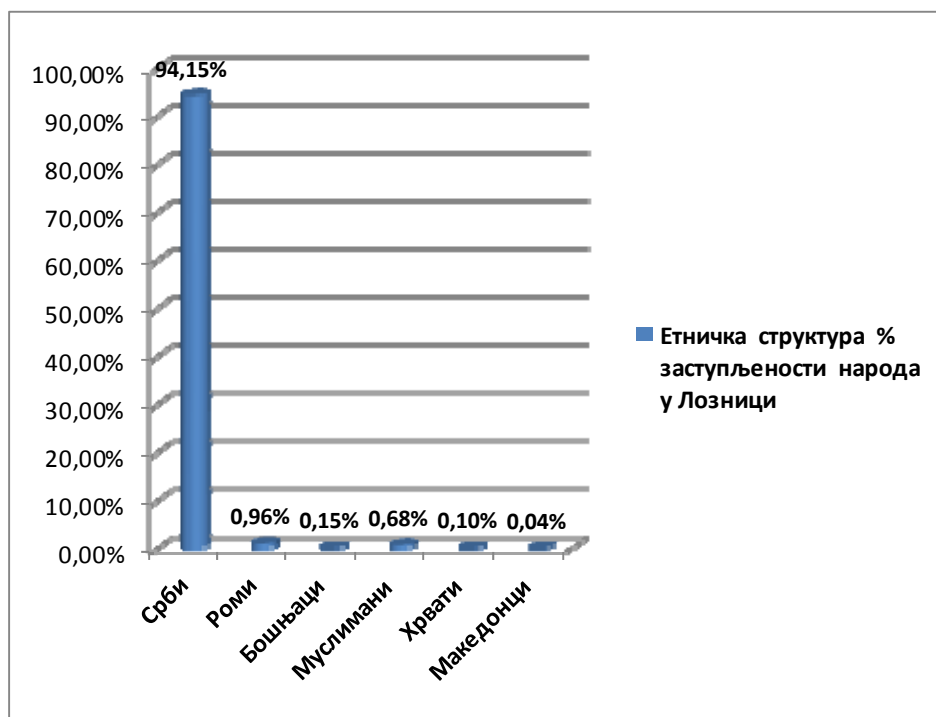
Графикон 1. градско и сеоско становништво у Лозници (2011.године)

Етничка структура становништва на територији Лознице је хомогена, највећи број становника су Срби. У самом граду, 74.686 грађана (94%) су припадници српске националности. Следећи по бројности су Роми њих 761, Муслимани 540 и Бошњаци у броју од 120 изјашњених према попису из 2011. године. Ипак, немогуће је утврдити тачан број припадника свих етничких група, с обзиром да је током последњег пописа становништва чак 2.007 лица сврстано под категорију непознато, а 791 особа одбила је да се изјасни о својој етничкој припадности.

Графикон 2. Етничка структура становништва према бројности

(Извор: Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији)

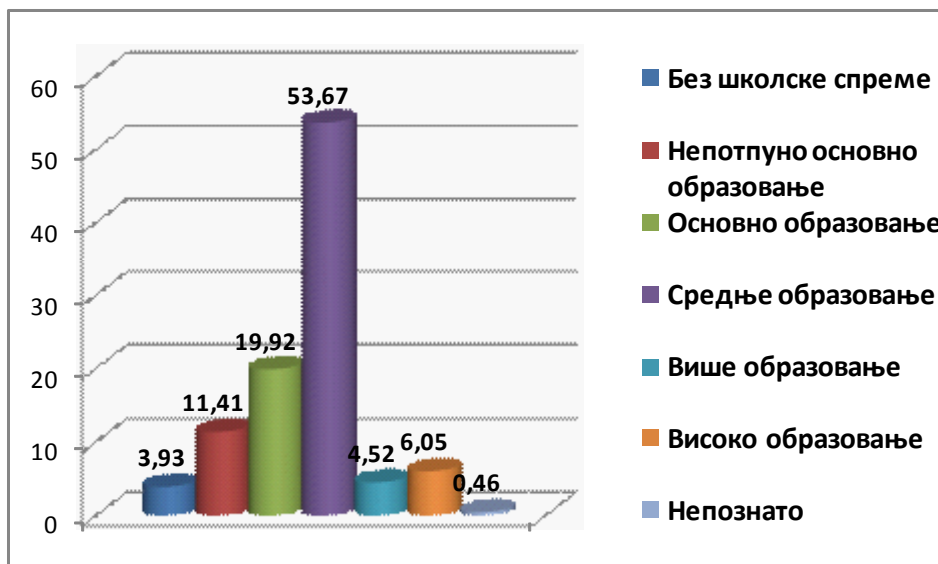

Становништво старо 15 и више година, према школској спреми и полу

Нешто више од половине становника Лознице старијих од 15 година је са средњом стручном спремом. Без школске спреме је 3,93%, са вишом 4,52%, а са високом стручном спремом 6,05% становника Лознице, а са основном око 20% становника. На нивоу Републике Србије 11% становништва је без школске спреме, 10,5% је са високом, око половине свих становника старијих од 15 година је са средњом стручном спремом, док је 21% са завршеном основном школом. (Графикон број 3) ¹

Графикон 3. Процент становништва Лозница према школској спреми

(Извор: Попис становништва, 2011. у Републици Србији)

Становништво старо 15 и више година, према законском брачном статусу и полу

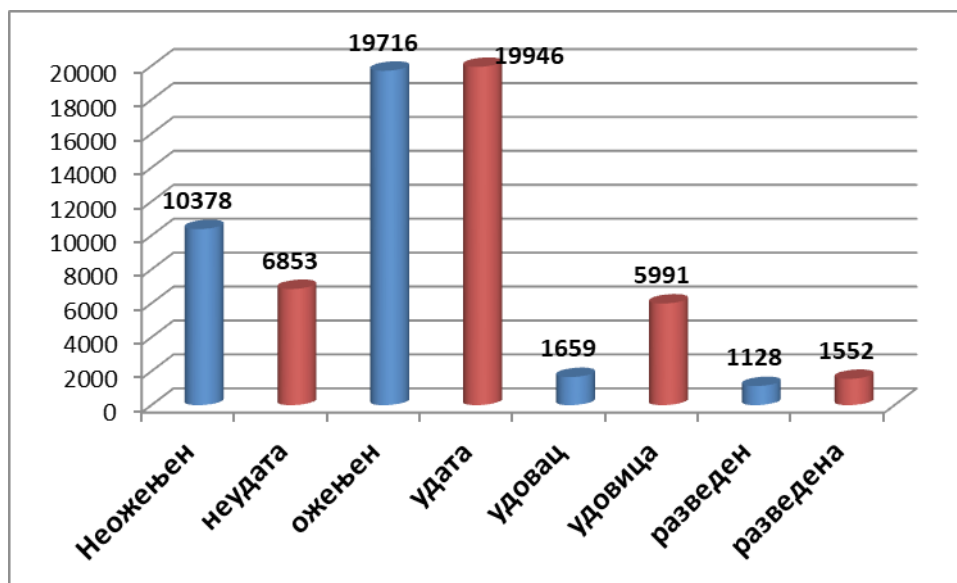
Од укупног броја становништва старијих од 15 година у Лозници је неожењено/неудато 17231 лица старијих од 15 година или 26% што је за 2% мање него у Републици Србији (28%). Ожењено/удато је 59% особа старијих од 15 година док је то у Републици Србији 55% грађана Србије. Процент удоваца /удовица у Лозници је 11,32% док је разведено 3,96% мушкараца и жена. У Србији је разведено 5% а евидентирано је 12% удовица/удоваца у Србији.

Становништво старо 15 и више година, према законском брачном статусу и полу

Приближан је број мушкараца и жена који су у браку (ожењени/удати), за око 3500 више мушкараца је неожењено у односу на неудате жене док је три пута више жена удовица у односу на мушкарце удовце. (Графикон 4)

¹ (Извор: Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији)

Графикон 4. Број мушкараца и жена, становника Лознице старијих од 15 година према брачним статусу

(Извор података: Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији)

У односу на укупан број становника Лознице запослено је 25% становника старијих од 15 година. Према укупном броју запослених 39% су жене и 60% мушкараца у односу на број свих запослених. Незапослено је 56% мушкараца 44% жена у односу на укупан број свих незапослених.² Према подацима Централног регистра социјалног осигурања из 2016. године у Лозници је запослено 14721 лица.

Анализа кључних актера и анализа стања Локална самоуправа

Град је територијална јединица у којој грађани остварују право на локалну самоуправу у складу са Уставом, законом и Статутом Града. Град има својство правног лица. Седиште Града је у Лозници, улица Карађорђева бр.2. Град представља и заступа градоначелник Видоје Петровић. Органи града су: Скупштина Града, градоначелник, Градско веће и Градска управа.

Град има 56 месних заједница и 26 месних канцеларија, што представља значајан потенцијал за учешће грађана у различитим процесима одлучивања у локалној заједници.

Град Лозница издваја значајна средства за примарну здравствену заштиту као и програме у области промоције здравља и здравих стилова живота, здравствених кампања за подизање здравствене свести и здравствене културе свих грађана. Активности се реализују и кроз рад Савета за здравље, Савета за безбедност, а када је превенција злоупотребе дрога, највише програма и активности се реализују преко Савета за борбу против болести зависности.

² (Извор података: Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији)

Савет за безбедност

Савет безбедности као стално радно тело Скупштине града Лознице именован је 8. априла 2005. године. Има 9 чланова, представника локалне самоуправе, полиције, суда. Мисија и сврха постојања Савета за безбедност је побољшање нивоа безбедности на подручју града Лознице и координација локалне самоуправе са полицијом и свим другим актерима друштвеног живота. Савет континуирано разматра и процењује безбедносну ситуацију на територији града Лознице, покреће иницијативе и упућује препоруке надлежним органима за решавање питања из области јавне безбедности. Такође остварује сарадњу са Светом за борбу против болести зависности, здравственим установама, Црвеним крстом, Омладинским центром. Сарадња са НВО сектором и младима је у области превенције болести зависности, трговине људима, превенције насиља. Савет за безбедност града Лозница, подржава све уличне манифестације и перформансе које се организују поводом дана безбедности, дана од значаја за безбедност младих и осталих грађана Лознице. Циљна група превентивних деловања Савета безбедности су деца, млади, Роми, особе са инвалидитетом, деца у хранитељским породицама, колективном смештају, деца и млади под појачаним надзором као и сви грађани Лознице.

Савет за борбу против болести зависности

Савет за борбу против наркоманије основан је 2002. године. Од 2005. године Савет за борбу против болести зависности функционише као стално радно тело Скупштине града Лознице. Од 07.08.2016. Савет функционише у новом сазиву и броји седам чланова. Савет за борбу против болести зависности разматра унапређивање основа превентивних облика борбе против алкохолизма, наркоманије или других болести зависности нарочито код младих. О свим реализованим активностима извештава Скупштину, даје предлоге мера за остваривање активности и сарадње са надлежним државним органима на сузбијању и спречавању проблема болести зависности пре свега међу омладином школског узраста.

У оквиру градске кампање 2010. године, под називом ‘‘За живот без дроге’’, у Лозници је успостављена контрола школских просторија на присуство психоактивних супстанци, што је део целовитог програма превенције и сузбијања наркоманије. На иницијативу градоначелника Лознице Видоја Петровића, и уз подршку Савета за борбу против наркоманије, град је купио покретну лабораторију којом се од почетка марта 2010. обавља тестирање просторија на присуство дроге, у средњим школама. Ни у једном тестирању просторија, у четири лозничке средње школе обављано сваке седмице, увек ненајављено, није потврђено присуство било које психоактивне супстанце.

У Лозници се од 2004. године спроводе организоване активности у области превенције болести зависности, пре свега међу младима, да би се свестраним видовима деловања подизала свест грађана, посебно родитеља чија су деца сада основци и средњошколци.

Град Лозница је покренуо иницијативу за прикључивање глобалној кампањи Светске здравствене организације под називом ‘‘1000 градова - 1000 живота’’, кроз регистровање учешћа града у кампањи на сајту Светске здравствене организације и кроз организовање акције ‘‘Мој град-здрав град’’.

Град Лозница подржава акције, уличне манифестације и перформансе, предавања, радионице, вршњачку едукацију и активности свих институција у граду на пољу превенције болести зависности.

Савет за борбу против болести зависности усваја на годишњем нивоу програм рада у чијем је циљу операционализација мера, посебно у делу превенције болести зависности и злоупотребе психоактивних супстанци (ПАС), чија ће примена довести до спречавања пораста броја зависника и смањење броја „пробатора“ дрога да пређу у праве зависнике. Програмом се креира специфично-организациони модел примарне превенције злоупотребе психоактивних супстанци за локалну заједницу – град Лозницу.

Образовање

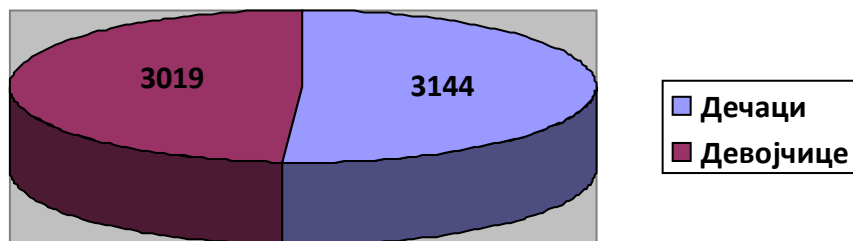
У Лозници постоји 14 основних матичних школа са 29 издвојених одељења, једна основна музичка школа и 4 средње школе.

Табела 2. Број ученика Основних школа у граду Лозница у школској 2017/2018. години

	Основне школе	број ученика
1.	„Анта Богићевић“, Лозница	805
2.	„Кадињача“ Лозница	916
3.	„Јован Цвијић” Лозница	689
4.	„Петар Тасић“ Лешница	616
5.	„Вук Караџић“ Лозница	537
6.	„Вера Благојевић“ Бања Ковиљача	525
7.	„Доситеј Обрадовић“ Клупци	445
8.	„Краљ Александар I Карађорђевић“ Јадранска Лешница	378
9.	„Свети Сава“, Липнички Шор	348
10.	„Мика Митровић“ Брезјак	315
11.	„14.октобар“ Драгинац	235
12.	„Вук Караџић“ Липница	164
13.	„ Степа Степановић“ Текериш	108
14.	„Вукова спомен школа“ Тршић	82
УКУПНО		6163

Укупан број ученика основних школа са подручја града Лознице у школској 2017/2018. години је 6.163 ученика, 3144 ученика мушког пола и 3019 ученица женског пола. 315 ученика похађа основну музичку школу, 115 дечака и 200 девојчица.

Графикон 5. Број ученика Основних школа, структура по полу школска 2017/2018

У основним школама је скоро уједначен број ученика 51% ученика мушког пола и 49% ученика женског пола. Музичку школу похађа 64% ученика женског пола и 36% ученика мушког пола

У Основним школама по индивидуално образовном плану ИОП-1 (план прилагођен потребама ученика) ради се са 56 ученика, а према ИОПу-2 (измењен програм у складу са могућностима ученика) ради се са 61 учеником од којих је 16 ученика у специјалним одељењима.

У специјалним одељењима има 44 ученика. У Основној школи Бања Ковиљача (23 ученика), у ОШ „Краљ Александар I Карађорђевић“ Јадранска Лешница (7); у ОШ „Кадињача“ (10); ОШ „Петар Тасић“ Лешница (4). У ОШ у Бањи Ковиљачи наставу похађа и 24 ученика корисника Центра за азиланте.

Укупно има 52 ученика у хранитељским породицама. Од тог броја њих троје похађају наставу у специјалном одељењу у ОШ у Јадранској Лешници. Највише деце из хранитељских породица наставу похађа у Основној школи Јадранска Лешница (35), у ОШ „Вук Караџић“ у Лозници (6), у ОШ „Кадињача“ (5), у ОШ у Бањи Ковиљачи (5), и у ОШ „Јован Цвијић“ Лозница (1).

Укупно има 389 ученика који су корисници социјалне помоћи од којих је троје у специјалним одељењима. Највећи број ученика корисника социјалне помоћи је у ОШ „Петар Тасић“ Лешница (66), затим у ОШ у Јадранској Лешници (58), ОШ „Кадињача“ Лозница (57), у ОШ „Јован Цвијић“ Лозница (51), ОШ „Анта Богићевић“, Лозница (46), ОШ „Вера Благојевић“ Бања Ковиљача (30). У осталим школама од једног до петнаест ученика су корисници социјалне помоћи осим што у ОШ „Степа Степановић“ Текериш нема ученика који су корисници социјалне помоћи.

Укупно је регистровано 135 ученика који се изјашњавају као Роми и то у ОШ Јадранска Лешница (60), у ОШ „Петар Тасић“ Лешница (22), у Основној школи „Доситеј Обрадовић“ Клуници (33) и у Основној школи у Бањи Ковиљачи (20 ученика Ромске националности).

Укупан број ученика средњих школа на подручју града Лознице у 2017. години је 3.074 ученик.

Табела 3. Број ученика у средњим школама у Лозници по разредима/годинама

Средња школа	Прва година	Друга година	Трећа година	Четврта година	Укупно
Техничка школа Лозница	237	213	223	133	806
Средња школа „Свети Сава“	196	200	208	168	772
Гимназија „Вук Караџић“	177	174	177	151	679
Економска школа Лозница	207	212	193	205	817
УКУПНО	817	799	801	657	3074

Извор: Подаци из средњих школа

У првој години има 817, другој 799, трећој 801, а четврту годину похађа 657 ученика.

Табела 4. Структура ученика средњих школа у Лозници по полу

Средња школа	Мушко	Женско
Техничка школа	752	54
Средња школа „Свети Сава“	199	573
Гимназија „Вук Караџић“	264	415
Средња економска школа	281	536
Укупно	1496	1578

Извор: Подаци из средњих школа

Од 3074 ученика 1578 је женског пола а 1496 мушкараца.

Табела 5. Структура ученика средњих школа у Лозници према месту становања ученика

	Ученици ван територије града Лозница (село)	Ученици са подручја града	Ученици из других општина	Укупно
Техничка школа	527	241	38	806
Средња школа „Свети Сава“	306	317	149	772
Гимназија „Вук Караџић“	179	480	20	679
Средња економска школа	407	401	9	817
Укупно	1419	1439	216	3074

Извор: Подаци из средњих школа

Од укупног броја ученика средњих школа из села је 46% ученика а са подручја града 47% ученика, а са подручја других општина је 7% ученика. Српске националности је 99% ученика, 0,008% ученика (2 ученика) су се изјаснили као руски држављани, 0,8% ученика се изјаснило као Роми а 0,2% муслиманске вероисповести.

У средњим школама у Лозници наставу похађа 9 ученика са инвалидитетом и 44 ученика са дијагностикованим хроничним незаразним болестима.

Град Лозница сваке године најбољим ученицима и студентима додељује градску награду. У 2017. години било је 145 корисника градске награде, од чега 107 студената и 38 ученика основних и средњих школа. Укупан новчани износ исплаћен за доделу градске награде у 2017. години је 10.206.000,00 динара.

Извор: Градска управа града Лозница

Анкета и интервју са просветним радницима и стручним сарадници школа

Стручни сарадници школа у највећем броју случајева проблем виде у породици, родитељима који најчешће негирају проблеме детета. Постојање алкохолизма или других

облика зависности у породици, нарушени односи, лоша комуникација између чланова породице и запостављање деце се види као главни проблем и фактор ризика за проблематично понашање ученика и започињање са ПАС. Најчешће се родитељи не оглашавају на позиве школе када се примете знаци и понашања која упућују на злоупотребу дрога или негирају проблем „то се не може десити његовом детету“. Деца немају адекватну заштиту и помоћ родитеља у адолесцентном периоду када им је то најпотребније, а често породице и немају капацитете да одговоре на захтеве детета у развојном периоду адолесцената.

Програми у вези промоције здравља ученика на тему здравих стилова живота спроводе се у основним и средњим школама од стране вршњачких едукатора који су прошли обуке и тренинге за вршњачку едукацију на тему превенције болести зависности. Такође за ученике у петом и шестом разреду се организују предавања од стране здравствених радника у ситуацијама када се од стране стручних служби школа упуте позиви за ове активности. Предавања и радионице се такође организују у оквиру редовног школског програма на часовима одељенских заједница, часовима биологије и наставе физичког васпитања.

Истраживања на пољу злоупотребе психоактивних супстанци спроводила су се у једној основној школи (ОШ „Вера Благојевић“ Б. Ковиљача) и две средње школе: Техничкој школи и Средњој економској школи на тему „Ставови младих према алкохолу“.

Истраживање у средњој школи је спроведено током септембра 2017. године. Истраживањем је обухваћено 104 ученика трећих разреда. Предмет истраживања је испитивање ставова и навика средњошколске популације у односу на коришћење алкохола ради доношења програма превенције.

Приказани налази о заступљености употребе алкохола у популацији адолесцената говоре да је реч о распрострањеном феномену, да адолесценти користе алкохол упркос сазнању о штетном утицају на њихово здравље и да се стога испитивање фактора која доприносе оваквом понашању младих чинило преко потребним, како би се на најадекватнији начин могли креирати одговарајући превентивни програми.

Резултати истраживања показују да ученици сматрају да употреба алкохола није проблем или је мали проблем у школи. Највећи проценат ученика алкохол је пробао са 14 или 15 година, што нас наводи на закључак да је неопходно предузети интензивне превентивне активности у овом узрасту, на прелазу из основне у средњу школу.

На основу одговора испитаника може се одредити структура и садржај превентивних активности као и закључити да млади немају довољно едукативних или социјалних активности преко којих би градили исправне ставове, понашања и навике у односу на употребу алкохола.

Превентивне активности би требале да имају за циљ подизање нивоа свести код средњошколаца о штетности употребе алкохола и промоцију здравих стилова живота као и да допринесу смањењу раширености ризичног пијења међу адолесцентима.

Резултати који су добијени указују да код ученика треба развијати вештине који им обезбеђују алтернативне начине за постизање задовољства, опуштања на афирмативнији и здравији начин.

Предшколска установа (ПУ) „Бамби“

Укупно је у предшколску установу „Бамби“ уписано 1698 деце, од тога 885 деце борави бесплатно; 732 корисника борави до 6 часова, а 966 деце од 9 и више сати борави дневно у установи. (Табела број 6)

У ПУ „Бамби“ у области превенције болести зависности спроводе се активности у

оквиру редовних програма рада васпитача и то обележавање Светског дана без дуванског дима, 31. маја и 31. јануара Националног дана без дуванског дима. Рад са децом на тему болести зависности (васпитачи по групама) углавном се базирају на теме о штетности пушења и о правилној исхрани.

Активности се обележавају у сарадњи са Домом здрваља и Организацијама цивилног друштва кроз припрему маскебала, музичког програма и организовању радионица за децу у вртићу. Рад са родитељима на тему превенције болести зависности се не организује континуирано већ само у оквиру програма и пројеката организација цивилног друштва.

Табела 6. Број деце корисника предшколске установе „Бамби“

Територија	Укупан број установа	Деца корисници	Деца према дужини дневног боравка			Деца која бораве бесплатно	Број установа за ППП	Број деце која похађају ППП
			До 6 часова	6 до 9 часова	9 часова и више			
Лозница	1	1698	732		966	885	38	645

Извор: подаци Предшколске установе „Бамби“

Социјална заштита

Број корисника услуга социјалне заштите према евиденцији Центра за социјални рад у 2016. години је 5862 лица од којих је 1852 деце, 458 младих, 1839 одраслих и 257 старих.

Од тога 140 деце је без родитељског старања, 37 деце је у категорији занемареног детета или је у ризику од занемаривања, 29 деце је са проблемима у понашању, у случају 202 деце родитељи се споре око начина вршења родитељског права а 989 деце живи у социо-материјално угроженим породицама.

Када су млади у питању (средњошколски узраст) осморо младих је у категорији занемарених лица, 115 је са проблемима у понашању, 33 младих је у породици са поремећеним породичним односима а 397 живи у социо-материјално угроженим породицама.

На територији града Лозница имају 72 хранитељске породице, у којима је смештено укупно 108 деце.³

Број корисника новчане социјалне помоћи у 2016. години је 1808 лица. Укупан број корисника туђе помоћи и неге је 506, број корисника основног додатка за негу и помоћ износи 145, а увећани додаток за негу и помоћ користи 361 лице.

Према подацима Републичког завода за социјалну заштиту у 2016. години регистровано је 61 особа старости од 6 до 17 година живота који су били у сукобу са законом. Од тога 2 женског а 59 мушког пола. (Табела број 7.)

3) (Податак из 2016. години према евиденцији Центра за социјални град Лозница)

У периоду од јануара до децембра 2016. године, Центар за социјални рад је доставио Вишем јавном тужилаштву и Вишем суду у Шапцу 51 налаз док је Прекршајном суду у Лозници достављено 40 налаза и мишљења о малолетницима који су чинили кривична и прекршајна дела.

Стручни радници ЦСР Лозница су процесуирали 24 изречене васпитне мере појачаног надзора. Васпитне мере се спроводе по решењу Вишег суда у Шапцу. Водитељи случаја са малолетницима и њиховим родитељима саветодавно воде разговоре у циљу ресоцијализације и осамостаљивања.

Табела 7. Број деце у сукобу са законом

Године	Број деце у сукобу са законом 6-17 година старости	
	Женско	Мушко
2013	0	14
2014	0	8
2015.	0	15
2016.	2	22
Укупно	2	59

Извор: Витална статистика Републички завод за социјалну заштиту 2016. година

Заштита деце без родитељског старања се углавном одвија у хранитељским породицама, док се мањи број деце налази у сродничким старатељским породицама и у одговарајућим установама социјалне заштите.

У отвореној старатељској заштити, тј. у сродничким продицама се на дан 31.12.2016. налазило 13 деце, а у установама социјалне заштите осморо корисника. Шесторо деце се налази у јединицама Центра за заштиту одојчади, деце и омладине, у Звечанској у Београду, а двоје деце је смештено у Заводу за васпитање деце и омладине у Књажевцу.

Основни суд у Лозници упутио је 17 захтева за давање сагласности на наследничку изјаву и отуђење имовине.

Центар за социјални рад Лозница је месно надлежан орган старатељства, за постављање привременог старатеља малолетним лицима у поступку остваривања права на азил, а који су смештени у Центар за азил у Бањи Ковиљачи.

Комесаријат за избеглице и миграције Републике Србије, односно Центар за азил у Бањи Ковиљачи поднели су 56 захтева за постављање привременог старатељстваа малолетном азиланту.

Национална служба за запошљавање - Филијала Лозница

Национална служба за запошљавање – Филијала Лозница у територијалном и организационом смислу обухвата Службу Лозница и испоставе Љубовија, Крупањ и Мали Зворник. Корисници услуга су незапослена лица и послодавци.

Услуге које пружа Служба су: посредовање при запошљавању, програми запошљавања, програми додатног образовања и обуке, програми професионалне оријентације, тренинзи за теже запосливе особе и сл.

Филијала Националне службе за запошљавање може потенцијално да пружи значајна допринос ублажавању одређених проблема незапослености и кроз директно посредовање у вези посла као и пружањем других услуга, нарочито едукативних, с обзиром да су запослени имали прилике да се усавршавају у различитим областима.

Преглед незапослених по теже запошљивим категоријама лица

На евиденцији Националне службе за запошљавање на дан 12.12.2017. године, налази се 15759 лица која спадају у категорију теже запошљивих лица на територији града Лозница. Дугорочно незапослени 43% у односу на укупан број лица, 17% лица је старије од 50 година, 15% су млади до 30 година старости, 9% су млади дугорочно незапослени а 6% су корисници новчане социјалне помоћи (Табела 8.)

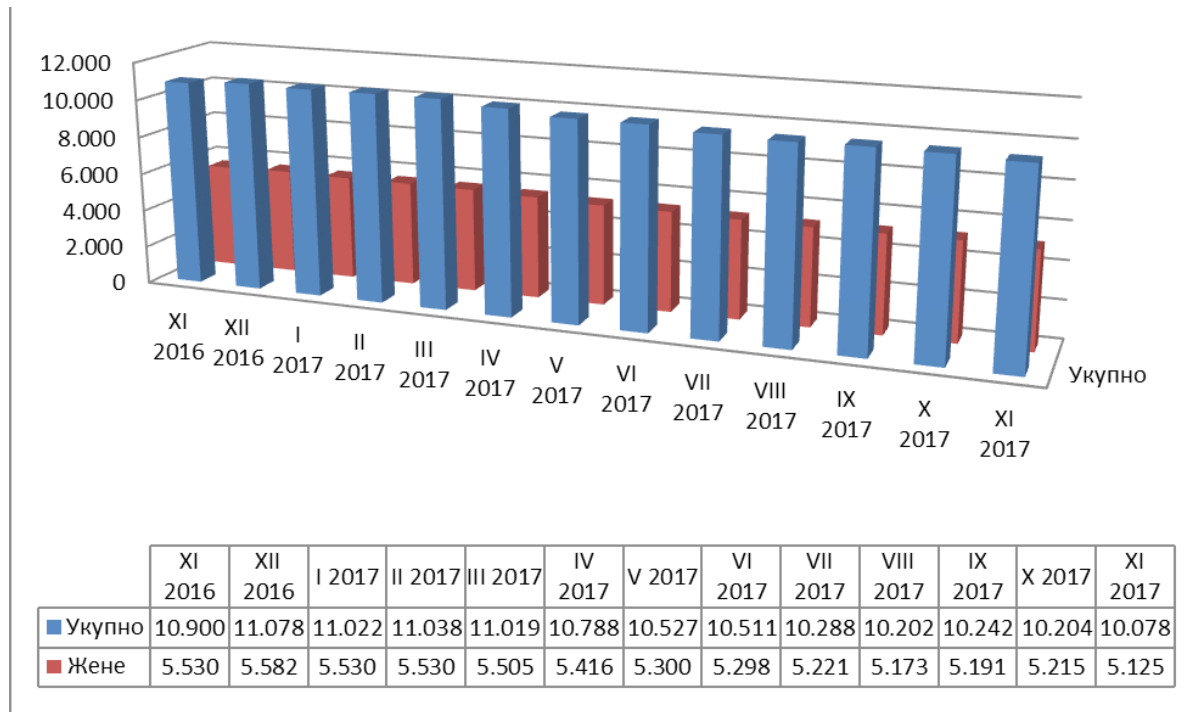
Табела 8. Број теже запошљивих лица на евиденцији Службе за запошљавање

Ред. бр.	Категорија лица	број
1.	Особе са инвалидитетим:	234
2.	Млади (до 30 година старости	2400
3.	Млади (НК и ПК	295
4.	Млади (дугорочно незапослени	1349
5.	Млади (деца палих бораца	/
6.	Млади (деца без родитељског старања	/
7.	Старији од 50 година:	2660
8.	Дугорочно незапослени	6759
9.	Корисници новчане накнаде у случају незапослености	307
10.	Технолошки вишкови	320
11.	Самохрани родитељи	140
12.	Оба родитеља незапослена	292
13.	Интерно расељена лица	6
14.	Избегла лица	26
15.	Корисници новчане социјалне помоћи	901
16.	Деца из хранитељских породица	3
17.	Роми	66
18.	Жртве трговине људима	/
19.	Жртве породичног насиља	1
	УКУПНО ЛИЦА	15759

Кретање незапослености по месецима (на дан 30.11.2017):

Број незапослених на евиденцији Националне службе за запошљавање у Лозници на дан 30.11.2017 године био је 10.078, док је у новембру 2016. године било 10.900 лица, што је умањење за 822 лица. (Графикон 6.)

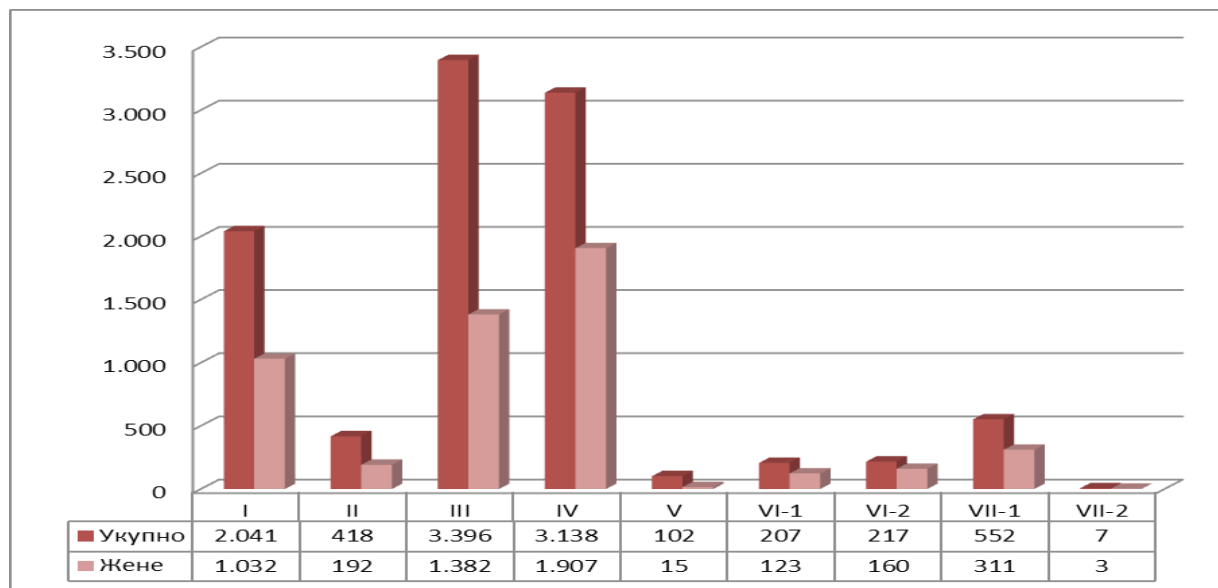
Графикон 6. Кретање незапослености по месецима

Извор: Национална служба за запошљавање Лозница (на дан 30.11.2017.)

Највећи број незапослених лица на дан 30.11.2017. године је у трећем (3.396) и четвртном (3.138) степену стручне спреме. То чини 64,8% или 6.534 од укупног броја незапослених лица. Први (2.041) и други (418) степен стручне спреме, укупно чине 2.459 лица, или 24,4%. Када су жене у питању, највећи број незапослених лица на евиденцији је трећег и четвртог степена 3.289, што чини 64,2% од укупног броја незапослених жена на евиденцији (Графикон 7).

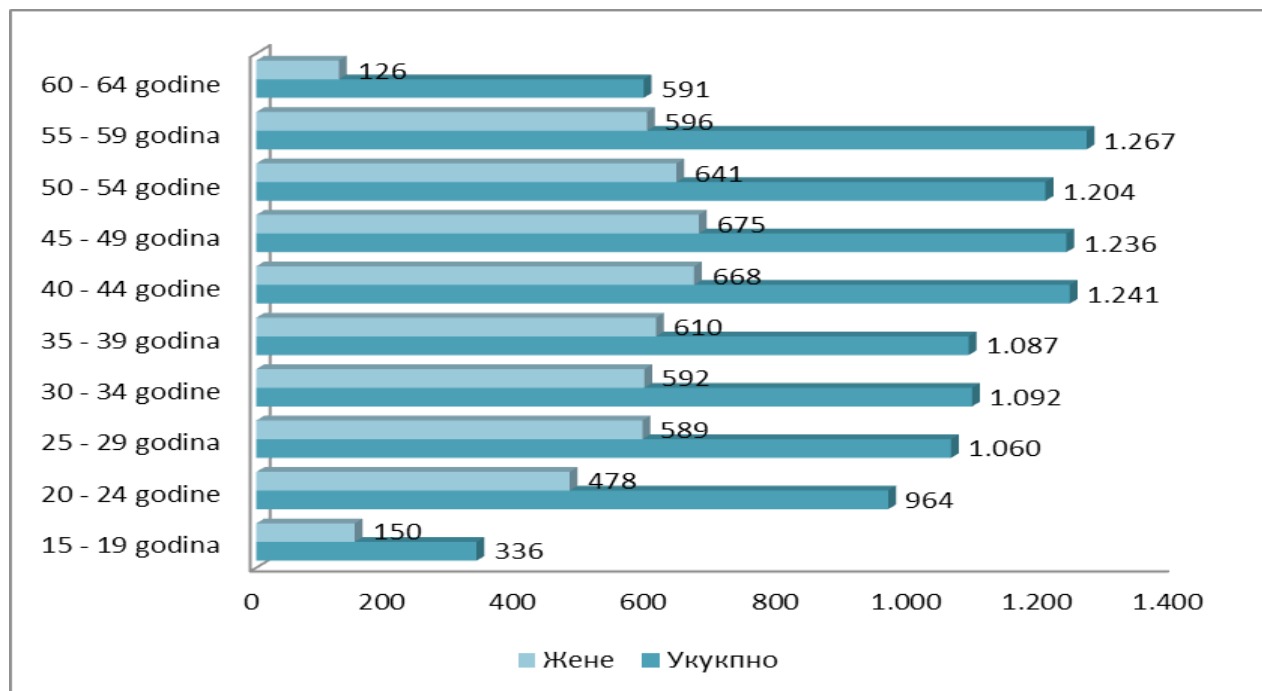
Графикон 7. Преглед броја незапослених лица по степену стручне спреме

Извор: Национална служба за запошљавање Лозница (на дан 30.11.2017.)

На евиденцији Националне службе за запошљавање 45,3% је у групи од 30 до 50 година; 30,4% лица преко 50 година старости а 23,4% чине млади до 30 година старости.

Графикон 8. Преглед броја незапослених лица по годинама старости

Извор: Национална служба за запошљавање Лозница(на дан 30.11.2017.)

Полицијска станица

Према подацима Полицијске станице (ПС) на територији града Лозница у периоду од пет година од 2013. до 2018. година заплешено је 95414,45 грама различитих врста психоактивних супстанци (Табела бр 9.)⁴

Табела 9. Количина и врста заплешене дроге у периоду од 2013. до 2018. године на територији Лознице

	2013. година	2014. година	2015. година	2016.година	2017. година
Хероин	89,3 грама	7 грама	8,4 грама	26,2 грама	230,04 грама
Марихуана	1 кг 029,3 гр	9 кг 939,5 гр	51 кг 334,3 гр	29 кг 782,5 гр	2 кг 862,41 гр
Кокаин	48,8 грама	13,6 грама	6,2 грама	5,2 грама	5,8 грама
Спид	9,8 грама			6,1 грама	4,8 грама
Хашиш			1,6 грама	3,6 грама	
Екстази				5 ком	8 комада

4) Подаци Полицијске станице Лозница 2017.г.

Од 95 кг и 414,45 грама заплених ПАС највише је запленио марихуане 94кг 948,01 грам или 99,5% у односу на укупну количину заплених дроге, затим 360,94 грама хериона, 79,6 грама кокаина, 20,7 грама спида и 5,2 грама хашиша. Такође је запленио 13 комада екстазија. Највеће количине заплених дрога забележене су 2015. године (51350,3 грама) а најмање количине заплених дрога 2013. године (1177,2 грама).

У периоду од 2013. године до 2018. године откривене су три лабораторије за производњу опојне дроге „Сканк“.

За период од 2013. године до 2018. године поднето је 250 кривичних пријава против лица због учињеног кривичног дела, неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из члана 246 КЗ, Неовлашћено држање опојних дрога из члана 246а КЗ и Омогућавање уживања опојних дрога из члана 247 КЗ.

Старосна структура извршилаца кривичних дела у вези са опојним дрогама у периоду од 2013. године до 2018. године се креће од 16. година до 52. године старости.

Два лица су извршила самоубиство која су била позната као уживаоци опојних дрога, а три лица су умрла од последица предозирања.

Од стране полицијски службеника ПС Лозница организована су предавања ученицима у основним школама.

Судство и тужилаштво

Старосна структура извршилаца кривичних дела прописаних одредбом чл.246-неовлашћена производња, држање и стављање у промет опојних дрога)и 246а - неовлашћено коришћење опојних дрога Кривичног законика креће се између 18 и 30 година, вођени су поступци против 161 извршиоца кривичних дела од укупно 3160 предмета. Изречена је једна мера која се односи на лечење наркомана због насиља у породици.

Црвени крст Лозница

Црвени крст Лозница је основан 1876. године. Основна делатност Црвеног крста Лозница је здравствени и социјални рад.

У складу са основним циљем организације - помоћ људима у невољи, активност Црвеног крста Лозница у области социјалне делатности је усмерена у правцу побољшања услова живота угрожених категорија грађана кроз сагледавање стања њихових потреба и обезбеђивање и дистрибуирање помоћи.

У оквиру здравствене делатности спроводе се активности које воде унапређењу здравља људи, као и формирању позитивних навика код младих.

У свом раду, Црвени крст Лозница спроводи традиционалне и нове акције, као што су: здрави стилови живота борба против трговине људима, промоција хуманих вредности, програм бриге о старима у Граду и на селу, здрави стилови живота и др. Црвени крст са својим волонтерима и вршњачким едукаторима учествују у кампањама Међународног дана борбе против дроге у сарадњи са Омладинским центром, цивилним сектором и Домом здравља Лозница.

Здравствена заштита - анализа ситуације

Здравствена заштита становништва оставрује се кроз примарни ниво здравствене заштите у Дому здравља „Др Миленко Марин“, секундарни ниво здравствене заштите у Општој болници Лозница.

Дом здравља

Дом здравља је основан 16.09.2010. године. Оснивач Дома здравља је Град Лозница. Пре тога делатност из области примарне здравствене заштите обављана је у оквиру Дома здравља који је био организациона јединица Здравственог центра „Др Миленко Марин“ Лозница.

У служби хитне медицинске помоћи у току 2017. године збринуто је око 60-ак пацијената који су затражили помоћ у алкохолисаном стању, приведени од стране полицијске патроле или у пратњи родбине, пријатеља, другова. Број пацијената се према запажањима запослених из године у годину повећава. Такође викендом се запажа већи број младих који се збрињавају у алкохолисаном стању. Највећи број младих долазе у СХМП због посекотина, повреда, туча насталих под утицајем пијанства. Учесталији прегледи и збрињавање младих услед последица пијанства запажа се у време прослава, матурских вечери и пунолестова.

У служби за здравствену заштиту одраслих регистровано је 5 корисника дрога и око 50-так пацијената који имају проблем са алкохолом.

У Дому здравља је у току 2015. године спроведено истраживање о потреби здравствених радника за едукацијом у области болести зависности. Анкетирано је 71 здравствених радника различитих профила. 58% сматра да поседује довољно информација о принципима, превенцији, дијагностици и лечењу болести зависности док 42% здравствених радника сматра да је неопходно допунити знања и информације. Такође здравствени радници сматрају да је 62% здравствених радника мотивисано за рад са особама зависним од ПАС. 52% је изјавило да се током праксе повремено среће са особама зависним од ПАС; 27% повремено; 20% ретко; а 1% је изјавило да се никада није срело са лицима зависним од ПАС. Никада. 58% здравствених радника сматра да је довољно обучено за пружање прве помоћи особама предозираним од ПАС а 60% сматра да је довољно обучено за пружање прве помоћи пацијентима са акутном интоксикацијом алкохолом. У току 2015. и 2016. спроведена је едукација здравствених радника на тему „Организовање превенције, дијагностике и лечења болести зависности у примарној здравственој заштити“. Такође здравствени радници лекари и медицински техничари у примарној здравственој заштити су обучени за коришћење скала, тестова, и упитника за скрининг болести зависности.

Општа болница Лозница располаже са одељењем психијатрије као и специјалистичком психијатријском амбулантом. У овим службама Опште болнице установљена је картотека за све пацијенте који се јављају у специјалистичку амбуланту са дијагнозом Ф10 (поремећаји понашања узрокованих употребом алкохола), као и картотека пацијената са дијагнозама од Ф11-Ф19; (ментални поремећаји и поремећаји понашања узроковани употребом психоактивних супстанци (ПАС). Укупно је регистрована картотека за 280 пацијената са дијагнозом идентификованог алкохолизма и 13 картона за пацијенте са менталним поремећајима и поремећајима понашања узрокованих употребом психоактивних супстанци. У току 2017. године на стационарном лечењу у Општој болници у Лозници хоспитализовано је 79 мушкараца и 8 жена са дијагнозом алкохолизма и 11 пацијената зависника од ПАС (9 мушкараца и 2 жене).

Активности у области превенције болести зависности

Здравствени центар „Др Миленко Марин“ Лозница је са својим стручним кадром учествовао у едукацији ученика основних и средњих школа од 2004. до 2010.

Обухваћени су сви ученици у све четири средње школе од првог до четвртог разреда, око 4000 средњошколаца и око 3000 ученика старијих разреда, петог о штетности пушења, седмог о алкохолизму, осмог о штетности психоактивних супстанци. Обухваћена су и деца старијих васпитних група у Дечијој установи „Бамби“ радионицама о штетности пушења, прилагођено њиховом узрасту (око 200 деце). Предавачи и вође креативних радионица су били лекари и високо образовани здравствени радници из Хигијенско-епидемиолошке службе, касније Превентивног центра и Патронаже.

Уз подршку општине Лозница, 2004. године штампано је 10.000 едукативних лифлета са описом штетних дејстава дрога и то је било довољно за акције и едукације по школама.

Превентивна служба Дома здравља је од града Лозница 2010. године фебруара месеца добила преносиву лабораторију за откривање присуства дрога на површинама у просторијама у школској средини.

У просторијама Превентивне службе лозничког Здравственог центра „Др Миленко Марин“ 26. фебруара 2010. је извршена обука техничара и лекара за тестирање школског простора средњих школа у Лозници.

Представници „УУ-ДИПРО“ из Београда су показали начин узимања узорак и тестирања на психоактивне супстанце у школском простору, тумачење резултата, извештавања локалне самоуправе и јавности.

Сви здравствени радници који су учествовали у показној вежби су добили сертификате да су обучени за тестирање и употребу опреме – кофера, мини лабораторије за ове намене.

Набавка опреме је у оквиру пројекта „За живот без дроге“ чији циљ је подизање свести свих грађана Лознице, а посебно родитеља тинејџера, да проблем наркоманије постоји у нашем граду, и да родитељи обрате пажњу на децу, њихово понашање, кретање, дружење.

Дом здравља „Др Миленко Марин“ Лозница, сваке године организује кампању борбе против болести зависности. У активностима учествује Служба за здравствену заштиту деце и омладине, Служба поливалентне патронаже, Превентивни центар у сарадњи са другим организацијама и институцијама у граду. Улична манифестација се организује у сарадњи са Канцеларијом за младе града Лозница, Омладинским центром и волонтерима организација цивилног друштва. Лекари лозничког Дома здравља учествују на трибинима за родитеље и тематским емисијама у медијима како би се подигла свест грађана о проблему злоупотребе психоактивних супстанци које се организују за грађана.

Континуирано се према календару здравља обележавају дани посвећени борби против болести зависности и то Национални дан борбе против дуванског дима, 31. јануар, Светски дан борбе против дуванског дима 31. мај, Светски дан борбе против злоупотреба и кријумчарења дрога 26. јун, као и активности у месецу борбе против наркоманије (новембар месец). Дом здравља и Општа болница организују предавања за запослене здравствене раднике, ученике на пракси и ученике у основним и средњим школама. Такође се организују уличне акције и дистрибуира едукативни материјал најчешће у средњошколском парку. Едукативни материјал је претежно из пројекта организација цивилног друштва (када су пројекти актуелни). Едукативни материјал се доставља од стране Института за јавно здравље Батут у свега 10 до највише 50-так флајера и 5-10 постера што представља проблем јер здравствене установе немају фонд за штампање едукативног материјала. Медијски се испрате све активности и организују конференције за медије и учешће лекара у тематским емисијама када се грађанима саопштавају епидемиолошки подаци о броју корисника ПАС, знаци препознавања коришћења дрога, опасности и мере превенције.

Здравствени радници Фокус група

Здравствени радници, лекари и медицински техничари у Општој болници Лозница и Дому здравља „Др Миленко Марин“ Лозница имају запажања да млади немају мотивацију за лечење када је алкохолizam у питању. На лечење се јављају одрасле особе, а млади само када постоји притисак породице. Запажа се висок проценат рецидива. Такође су мишљења да не постоји одговарајућа статистика о проблему зависности и лица са дијагнозама зависности да картотека није ажурирана. Запажа се тренд повећања броја корисника ПАС чије се лечење наставља у установама терцијарног нивоа. Велики број корисника дроге се лечи у приватним клиникама у Београду и Новом Саду.

Предлаже се формирање саветовалишта које би се бавило превенцијом и лечењем. Такође се предлаже активирање саветовалишта за младе као и центара за ментално здравље, а с обзиром на то да су болести зависности озбиљан проблем породице предлог је и увођење породичне терапије и психотерапије. У области примарне превенције неоподан је рад са родитељима и едукативни програми у нижим узрастима - предшколске установе и нижи разреди основних школа. Предлог је да се активирају педагози и психолози школа кроз развијене програме на превенцији БЗ и таргетирању младих у ризику као и њихово ангажовање и активирање у различитим активностима. Медијска кампања и континуитет у информисању грађана о свим штетним ефектима ПАС, факторима ризика и знаковима препознавања злоупотребе ПАС код деце као и предлозима за поступање када се код деце примете знаци конзумирања ПАС.

У лечењу и третирању зависности, примењује се третман медикаментима који олакшавају апстиненцијални синдром. Терапија се спроводи уз сарадњу и активно учешће чланова породице. Метадонски програм се не спроводи. Пацијенти се упућују на лечење у Београд и Нови Сад. У Општој болници Шабац постоји метадонски програм. Здравствени радници најчешће долазе у контакт са зависницима у служби Хитне помоћи када пацијенти траже помоћ у стањима акутне интоксикације, предозираности или апстиненцијалне кризе услед недостатка супстанце. Алкохоличари у ординацију долазе углавном под притиском чланова породице или закона, а најчешће због насиља у породици.

Улога медија у превенцији злоупотребе дрога

Локални медији радио-телевизије „Лотел“ и „Подриње“, штампани медији: „Лозничке новости“ и „Лознички недељник“, дају позитиван публицитет превенцији злоупотребе свих врста психоактивних супстанци и болести зависности. Кроз различите форме, о овој теми информисали су своје слушаоце, гледаоце и читаоце као и путем своје интернет старнице.

Медијске куће су информисањем утицале на подизање јавне свести о проблему злоупотребе ПАС, а помогли су и у ширењу мреже свих актера у локалној заједници који могу да се укључе у превенцију и сузбијању наркоманије, од стручних лица до обичних грађана, од локалних институција до породице.

У континуитету истинито и без сензационализма и стигматизације, информисали су о основним вештинама и методама препознавања проблема као и о животним стилевима којима се одбацује употреба дрога, алкохол, цигарета.

О свему томе, као и активностима на превенцији које се спровode у заједници уз подршку градске управе, у највећој мери медији су били ангажовани кроз делатност здравствених установа, Дома здравља (руководства установе, Превентивног центра, Поливалентне патронаже) и Опште болнице.

Пратили су и њихов заједнички рад са школама, предшколским установама, Црвеним крстом, невладиним сектором – посебно УГ „Искра“ и УГ „Светионик“, вршњачким едукаторима и волонтерима.

За разлику од овог приступа, у значајно мањој мери, о проблему последица злоупотребе дрога информисано је кроз извешатаје или саопштења полиције и правосудних органа.

У електронским медијима, информације су пласиране кроз емисије Вести и Дневник, гостовање стручњака из ове области у јутрањем програму РТВ “Подриње”, а у једном периоду и кроз редовне емисије из области здравства.

У специјализованој емисији о здрављу и здравству РТВ “Лотел” – „Импулс живота“, једном седмично (када би се указала потреба и у емисији „У фокусу“), ове теме су биле чешће заступљене, не само као информација из локалне средине (гостовање епидемиолога, психолога, психијатара, емитовање адекватног документарног материјала) већ и као стручни савет или резултат истраживања Института за јавно здравље Србије, саопштење Министарства здравља.

Штампани медији – “Лозничке новости” и “Лознички недељник”, извештавали су о превенцији злоупотребе психоактивних супстанци и болести зависности у својим рубрикама посвећеним друштвеним актуелностима и здравству, као и на интрнет страници “Лозничких новости”.

Иако ове теме нису биле редовно присутне у свим издањима емисија или штампи, континуитет се не може довести у питање, а евидентно је да су приоритет добијале поводом обележавања значајних датума из календара јавног здравља, директно или индиректно везаних за превенцију болести зависности. Тим поводом објављивани су извештаји са конференција за штампу или са пригодних акција које су окупљале и шире грађанство.

Може се приметити да је акценат стављан на превенцију, а било је мало садржаја који су нпр. директно трагали за бројем пацијената који се јављају здравственим установама због употребе дрога, њиховој старосној доби, социјалном окружењу из кога потичу и проблемима са којима се суочавају, као и детаљнијим подацима о делима почињеним под утицајем дроге.

Овој теми требало би свакако посветити више пажње у медијима, јер њено присуство у друштву то сигурно намеће.

Кроз медијске садржаје, више информисати породицу о превентивним мерама, о начинима како да препознају ризично понашање свог детета, како да се понашају и шта могу да предузму, а да не погреше. Такође је неопходно континуирано младима указивати на ризике који воде у болести зависности и нудити садржаје који мотивишу здрав начин живота, научити их како да се одупру социјалним притисцима и кажу „не“.

Омладински центар Лозница

Канцеларија за младе у граду Лозница је основана 04. јула 2007. године. У Лозници има 20.000 младих између 12 и 27 година. На основу истраживања ИРД – а из 2005.године основни проблеми младих су:

- Незапосленост
- Делинквенција и криминал
- Наркоманија и алкохолизам
- Недостатак културних и спортских дешавања

- Немогућност додатног образовања
- Недостатак подршке

ЦИЉЕВИ КАНЦЕЛАРИЈЕ:

- Афирмација младих и њихово укључивање у изградњи друштва
- Подизање безбедности у школама
- Едукација и оспособљавање
(превенција болести зависности и очување репродуктивног здравља)
- Укључивање младих у културни и спортски живот општине
- Организовање семинара и радионице
- Пружање подршке иницијативама и пројектима младих

Од 2011. године - Канцеларија за младе града Лознице у сарадњи са Центром Е8 и организацијом “Care” организовала је вршњачку едукацију на тему “Превенција болести зависности” која је обухватила све разреде I, II, III и IV године Техничке школе у Лозници. Програм је трајао 9 месеци и спроводио се под именом “Буди мушко”.

“Буди мушко” програм у школама ради едукацију младића у средњим школама широм Србије. Програм се састоји од едукације ђака и наставног особља и акредитован је од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије. У питању је интензивнији програм рада који обухвата најпре истраживање ставова и понашања ученика, презентацију резултата и програма школском особљу, потом петодневне тренинге за вршњачке едукаторе, јавне акције, радионице које спроводе нови едукатори својим вршњацима у школама, као и акредитовану обуку за школско особље. Утврђена је корелација између учешћа у радионицама са смањеним вршњачким насиљем и са равноправнијим ставовима у погледу родних норми.

У 2013. години - пројекат “Превенција коцке” - Кроз пројекат млади полазници летњег кампа неформалним облицима едукације имали су задатак да едукују своје вршњаке о пројекту, као и да позивају на јавне догађаје и акције. На интернет блогу налазиле су се све информације о пројекту и текућим активностима, као и могућност посетиоцима да на истом месту поделе своја или искуства људи из ближе околине везана за проблеме са коцком. Ангажовани су суграђани који су већ имали проблема са коцкањем да на поменутом блогу поделе своја искуства. Циљ пројекта је био да се кроз вршњачку едукацију и системско обавештавање и алармирање о проблему коцкања подигне свест младих али и суграђана. Пројекат је обухватио и јавну трибину у Вуковом дому културе на којој су представљене активности пројекта и даљи ток пројекта након завршетка како би се осигурала одрживост пројекта.

У периоду 2014-2017. године - организоване су мање трибине и округли столови на тему превенције болести зависности и промоција здравих стилова живота као ефикасан начин борбе против дроге и других болести зависности.

Фокус група Млади

Млади су става да је у Лозници дрога доступна, најчешће се користи марихуана, екстази, спид и ЛСД. Позната су места где се окупљају млади који купују и користе дрогу. Познате су им цене, лица која продају и користе дрогу. Мишљења су да младићи чешће користе дроге док девојке алкохол. Са злоупотребом дрога се почиње у средњој школи. За њих је значајан вршњачки утицај, мотивација и енергија младих да учествују у активностима на

превенцији БЗ. Млади су мишљења да су њихови вршњаци неозбиљни или несхваћени, да су подложни лошем утицају вршњака, неинформисани када је дрога у питању. Такође се истиче и неодговорност родитеља, њихова незаинтересованост и искљученост из живота младих. Сматрају да су алкохол и цигарете трендови међу младима на друштвеним мрежама, медијима, свету музике. Не може се замислити платформа на друштвеним мрежама познатих личности а да се не потенцира на легализацији марихуане. Отмени фенси ресторани рекламирају своје садржаје са скупоченим алкохолним пићима. Одлика елите су скупочене цигарете и алкохол. Друштвена норма, пожељно понашање за добар провод је употреба алкохола. Млади су става да одрасли крше законске процедуре, да се алкохол продаје малолетним лицима, а да се са полицијом може „нагодити“. У предлогу активности млади су наводили вршњачку едукацију, оштрију казнену политику и јаче контроле полиције, рад са родитељима и едукација како би се препознали први знаци коришћења ПАС код деце. Предлог је да се на нивоу града организују различити садржаји: спортски турнири, филмске вечери, дружења, клубови младих, спортски турнири, међушколска такмичења, концерти, планинарење, бициклизам и сл.

Злоупотреба ПАС захтева реализовање континуираних превентивних активности. Млади не поседују довољна знања и информације о ПАС, немају разумевање о проблемима зависности, нису свесни ризика и последица конзумирања ПАС, а отворени су за експериментисање.

Организације цивилног друштва

Активности у области превенције болести зависности

УГ **Искра-Лозница** је спроводила бројне пројекте са циљем превенције болести зависности уз коришћење различитих активности, предавања стручних лица, организовањем трибина за младе али и за родитеље, обуке за вршњачке едукаторе (ВЕ), позоришне представе, концерте, спортске турнире, медијске кампање, спотове, радио емисије, снимање и емитовање документарно-играног филма **„Корак до дна“**, акција у граду, у средњошколском парку, акције на регати, акцију „олуја“ са поделом штампаног едукативног и промо материјала, мајица, качкета, букмаркера, налепница, подметача са штампаним порукама. Штампано је преко 100.000 едукативног материјала брошура, приручника за ВЕ, наставнике и педагоге и психологе, торбе за учеснике тренинга и обука, мајице, качкети, банери, плакати, цераде са слоганима кампања.

- **„ИНИЦИЈАТИВА МЛАДИХ ЗА ЗДРАВ И АКТИВАН ЖИВОТ“**, Подржано је 2015. године од стране Министарства омладине и спорта Републике Србије са партнерима КЗМ града Лозница, КЗМ Мали Зворник, КЗМ Бајина Башта и КЗМ Осечина. Општи циљ пројекта је унапређење здравља и безбедности младих, развијање позитивних вредности у циљу смањења ризичног понашања младих. Обучено је 20 вршњачких едукатора (ВЕ) и преко 2.000 средњошколаца едукацијом у циљу превенције алкохолизма, наркоманије и трговине људима. Организован бесплатан рад Саветовалишта за младе у КЗМ Лозница за све здравствене проблеме младих. Организована акција против злоупотребе алкохола **„Лажна слобода - живо“** у Лозници крајем августа 2015. године.
- **„ИСПРАВАН СТАВ! МОЈ СТАВ!“** реализовано је 2015. године кроз Програм Децентрализоване сарадње Министарства спољних послова Републике Италије-Подршка политици за децу и младе“ - у сарадњи са Регијом Емилија Ромања и Града Лозница.

Обучено је 50 вршњачких едукатора из 7 основних и 4 средње школе за промоцију здравих стилова живота и превенцију болести зависности, кроз два петодневна тренинга у Омладинском центру у Лозници. Они су обухватили едукацијом преко 3.000 ученика у Лозници и околини. Организовано је бесплатно правно саветовалиште за младе и њихове родитеље, а била је организована и помоћ за старе и немоћне у кући (20).

- **„ЗАЈЕДНО ПРОТИВ ДРОГЕ“** је програм јавног заступања у локалним заједницама реализован уз подршку Траг фондације у партнерству са Институтом за одрживе заједнице (ISC), а уз финансијску подршку Америчке агенције за међународни развој (USAID). Пројекат је обухватио велики број активности у циљу заговарања за креирање локалног акционог плана за борбу против дрога. Организован је турнир Спортот против дроге са преко 200 учесника у дворанским спортовима, Графитима против дроге, Радионице за децу и родитеље у вртићу, радионице са психолозима и педагозима, наградни литерарни и ликовни конкурс, позоришна представа **„Никад хероин“** са укупним обухватом од око 3.000 учесника у разним програмима. Урађено је и истраживање коришћења психоактивних супстанци (ПАС) са 400 учесника из 4 лозничке средње школе.
- **„БИРАМ ИСПРАВАН СТАВ ЗА ЖИВОТ ЗДРАВ“**, 2013. године подржало је Министарство омладине и спорта. Велики републички пројекат где је у 13 региона Србије обучено 36 тренера за превенцију болести зависности и у свим местима је одржан тренинг са обучених 217 вршњачких едукатора, а вршњачком едукацијом је обухваћено преко 10.000 средњошколаца. Обухваћени су омладинци из Врбаса, Куле, Београда, Панчева, Смедерева, Неготина, Параћина, Медвеђе, Крагујевца, Чачка, Ваљева, Бајине Баште и Лознице. Велику захвалност дугујемо свима из КЗМ Лозница, али и осталих Канцеларија за младе.
- **„ПУТ КОЈИМ СЕ СИГУРНО ИДЕ“** 2012. године подржало је Министарство омладине и спорта Републике Србије. У оквиру пројекта, организована је летња школа за 25 младих лидера из четири места: Лознице, Крупња, Осечине и Малог Зворника. Организована су предавања и радионице из свих важних области за здрав стил живота, превенција болести зависности, здраве исхране. Организовано је лобирање, преговарање и јавно заговарање да им општина или град помогну да реше одређене проблеме. Помоћ Искре и Канцеларије за младе је обезбеђена, а организовале су се јавне акције у местима партнерских организација и тако је промовисан пројекат у широј јавности, а и они су на делу показали шта су научили и за шта су способни. Потом су организовали округле столове и акције у својим местима.
- **„ЈА ИМАМ ЗДРАВ СТАВ“** реализовано је 2011. године уз подршку Министарства омладине и спорта. Циљ пројекта је обука и информисање младих о промоцији здравих стилова живота и превенције болести зависности, у партнерству са Канцеларијом за младе (КЗМ) Града Лозница, КЗМ Крупањ, КЗМ Љубовија, КЗМ Осечина и Гимназијом „Јосиф Панчић“ Бајина Башта. Обучено је 20 вршњачких едукатора на петодневном тренингу на Гучеву. На тренингу је креирана и једна едукативна представа која се изводила уз живу рок свирку. Вршњачка едукација на тему превенције болести зависности је спроведена у свим местима где се спроводио пројекат са обухватом првог и другог разреда средњих школа. Вршњачком едукацијом је обухваћено преко 2.400 средњошколаца у пет места у 9 средњих школа, а истоимену едукативну представу уз концерт лозничке рок групе

„СОЛО” је видело и чуло преко 1.000 младих, а преко 4.000 њих је учествовало на уличним акцијама током којих су дистрибуирани едукативни и промотивни материјали. Пројектом је значајно потигнута информисаност младих о штетним ефектима психоактивних супстанци, вештине како рећи НЕ дрогама, како се може забавити и провести без дрога, дувана и алкохола.

- **„ЗА ЖИВОТ БЕЗ ДРОГА“, 2011. године је подржао град Лозница.** Током пројекта „За живот без дроге“ обучена је група вршњачких едукатора, укупно 23 ВЕ, кроз организован тродневни тренинг из основних школа из околних места општине Лозница: Лешнице, Бање Ковиљаче, Драгинца, Липнице, Липничког Шора, Брезјака, Јадранске Лешнице и Тршића. Они су касније током године извршили вршњачку едукацију у својим школама за 800 ученика. Поред ВЕ обележани су дани из Календара јавног здравља: 31. јануар, Национални дан без дуванског дима, 31. мај, Светски дан борбе против дуванског дима, затим 26. јун, Светски дан борбе против злоупотребе кријумчарења дрога, 12. август, Дан младих на базену Лагатор, новембар – месец борбе против наркоманије.
- **„ЛОЗНИЦА БЕЗБЕДАН ГРАД“, 2011. подржали Мисија ОЕБС-а из Београда.** Током трајања пројекта „Лозница безбедан град“ извршена је едукација свих ученика другог разреда све четири средње школе у Лозници, о штетним ефектима ПАС на здравље младих, при чему је обучено 1.000 ученика средњих школа, подељено је преко 4.000 едукативних брошура, 200 плаката кроз бројне активности у Лозници. Организоване су трибине за родитеље са скромним присуством родитеља (око 200). Обележен је Светски дан борбе против кријумчарења и злоупотребе дрога, 26. јун 2011. Године. Брошура, чији је аутор прим. др Нада Ђурић, је штампана и дистрибуирана у свим општинама и градовима широм Србије који су били подржани од ОЕБС-а.
- **Превенција злоупотребе дрога код младих „ЗА ЖИВОТ БЕЗ ДРОГЕ“, 2010. године финансирао је град Лозница.** Партнери: Канцеларија за младе града Лозница (КЗМ), Савет за превенцију БЗ, Дом здравља Лозница. Остварени резултати: обучена група ВЕ, од 61 ученика кроз три дводневна тренинга, Реализовано 46 радионица за ученике седмог и осмог разреда кроз коју је прошло 984 ученика. Приказана је пројекција едукативног филма „Корак до дна“ за преко 800 ученика, а подељени ДВД са филмом свим основним и средњим школама у Лозници. Штампане промотивног материјала: банер са слоганом „За живот без дроге“, штампање по 50 мајица и качкета са слоганом „За живот без дроге“. Штампано је и подељено преко 5.000 брошура и различитог едукативног материјала за младе и за родитеље о превенцији од психоактивних супстанци.
- **ИПОН – ИНИЦИЈАТИВА МЛАДИХ ПРОТИВ НАРКОМАНИЈЕ – Искра** је као партнер удружења „Добри људи“ из Ваљева, 2009/10. уз подршку Министарства омладине и спорта. Обучено је 20 тренера за обуку вршњачких едукатора, а они су обучили 194 вршњачких едукатора на пољу превенције болести зависности у 7 градова и општина у оквиру ИПОН пројекта, тренинг извели тренери Искре. Поред Лознице, Ваљева, Шапца, Лајковца, Осечине, Малог Зворника и Крупња, а ВЕ су обучили приближно 2000 ученика основних и средњих школа о опасностима злоупотребе ПАС. Кампања је била у свим местима и подељено је 10.000 брошура ИПОН, 1000 плаката, емитована 3 ТВ спота на 4 локалне телевизије и један аудио спот на 7 локалних радио станица. Преко 9000 младих информисано кроз 14 извођења едукативне представе о штетности дрога. Реализован је едукативни филм „Корак до дна“, <https://vimeo.com/108864866> у ком је учествовала и прим. др Нада Ђурић.

- **Здрав стил, мој стил!** 2009. године Министарство омладине и спорта је финансирао пројекат који је спровела Искра осим у Лозници и у Крупњу, М.Зворнику, Љубовији, Осечини, Шапцу, Коцељеви и Богатићу. Искра је у овом пројекту била партнер Омладини ЈАЗАС-а у пројекту „Млади за здравље“, обучено је пет наших едукатора на седмодневном тренингу, а и два тренера су била из Искре. Јавном кампањом је обухваћен велики број младих из ових места, а теме су биле здрави стилови живота младих и борба против болести зависности и правилног коришћења слободног времена су важан део овог пројекта. Сав материјал је дељен широм осам општина, добијен је штанд, мајице и едукативни материјал.
- **ЗА ЖИВОТ БЕЗ ДРОГЕ**, 2009. године пројекат је спроведен уз подршку града Лозница. Пројекат је спровела Искра.
- **ПРОМОЦИЈА ЗДРАВИХ СТИЛОВА ЖИВОТА У ОПШТИНИ ЛОЗНИЦА**, подржан од Министарство омладине и спорта, Републике Србије. Време трајања је 1.12.2007-31.5.2008. Пројекат су подржали и Општинска управа Лознице, Канцеларија за младе Лозница, Савет за борбу против БЗ, СО Лозница, ЗЦ „Др Миленко Марин“, а партнер: Дом за децу и омладину из Бање Ковиљаче. Главни резултати су: обучено 22 младих из Лознице за ВЕ (вршњачке едукаторе) за борбу против болести зависности; обучени сви ученици првог и другог разреда (1880) све четири средње школе у Лозници, кроз две врсте радионица о истинама и заблудама о дрогама и друга о заблудама о дејству алкохола са ВЕ; трибине за родитеље. Сајт Искре <http://iskra.org.rs/biblioteka.htm> је у делу библиотека допуњен са информацијама за младе и за родитеље о дрогама и како поступати у којој ситуацији. У Дому за децу – су обрађене теме: од заштите репродуктивног здравља до вршњачког и родно заснованог насиља - обучено око 40 младих штићеника Дома, са усвојеним животним вештинама: о адолесценцији, сексуалности, контрацепцији, о првом гинеколошком прегледу, о трудноћи, абортусу, полно преносивим инфекцијама (ППИ), ХИВ инфекцији, сиди, пушењу дувана, алкохолизму, врстама дрога, узроцима и мерама превенције наркоманије, коцкању као зависности, узроцима родно заснованог насиља, о вршњачком насиљу, узроцима и превенцији трговине људима, комуникацијским вештинама - решавање конфликта, о заштити менталног здравља, како изаћи са предрасудама и дискриминацијом којој су свакодневно изложени, о екологији и заштити животне средине, о принципима правилне исхране, хигијене. Усвајање вештина за одупирање социјалним притисцима у циљу смањења ризичног понашања, интеграција и смањење предрасуда према деци из дома. Изведен заједнички излет на Мокру Гору са децом из дома и волонтера Искре. Изведен тренинг за употребу драме у вршњачкој едукацији са темом дискриминација људи који живе са ХИВ-ом и изведена представа Излаз.
- http://iskra.org.rs/ARHIVA%20VESTI/Treninzi_u_okviru_projekta_MLADI_ZA_ZDRAVLJE.htm
- **БИРАМ ИСПРАВАН СТАВ ЗА ЖИВОТ ЗДРАВ**, 2006. године БЦИФ је подржао пројекат за заштиту здравља младих, уређења, опремања и обележавања школских спортских терена широм општине, **да млади изаберу спорт, а не дрогу**. Партнер је општински Савет за борбу против болести зависности и Савет за спорт Скупштине општине Лозница, Јавно стамбено предузеће Лозница, Удружење угоститеља. Главни резултати: уређени и опремљени терени у 6 основних и 4 средње школе, и у Дому за децу, подељени лифлети о штетности дрога у 16.000 домаћинстава уз рачун за инфостан

и још 4.000 у уличним акцијама у циљу сензитивисања грађана за ову проблематику. Подигнут ниво знања о превенцији наркоманије 1.900 ученика 7. и 8.разреда, медијска кампања, подела 100 мајица **ГРАД БЕЗ ДРОГЕ**, који је финасирао општински Савет за борбу против БЗ угоститељским радницима, и 100 мајица са слоганом пројекта, отварање Канцеларије за младе при општини и стварање услова за креирање омладинске политике у локалној заједници. Прикупљена средства у заједници од пословног сектора: „Србија-спорт“ Крупањ, „Техно-мед“ Лозница, „Макифарм“ Лозница.

Удружење грађана Рома „Ромска срећа“ из Јошеве је основано 2001. године.

Активности удружења су усмерене ка припадницима ромске популације (деца, млади, стари) на територији града Лозница. Циљеви и задаци удружења „Ромска срећа“ су поред осталог и:

- промовисање здравих стилова живота међу становништвом,
- информисање грађана и популаризација здравствених проблема ради подизања квалитета борбе против њих,
- промовисање права на различитост и толеранцију на различитост,
- заговарање и имплементирање мултидисциплинарног приступа у решавању проблема Рома као маргинализоване групе,
- ангажовање на остваривању основних људских и грађанских права различитих категорија становништва,
- подржавање и учествовање у манифестацијама за очување културне баштине. „Ромска срећа“ као партнер учествује на пројектима на подизању свести младих на пољу здравих стилова живота и превенцији болести зависности у Ромској популацији.

Болести зависности – опис ситуације

Истраживања релевантинх институција

Према ESPAD истраживању о употреби алкохола и других дрога међу младима у Србији које је спроведено 2008. године, закључује се да је проценат пушења цигарета током живота међу ученицима првих разреда средњих школа висок; скоро једна половина ученика првог разреда средњих школа (46,0%) је у току живота попушила бар једну цигарету. Ученици средњих стручних и занатских школа у већем проценту у односу на ученике гимназија пуше, али и почињу конзумирање дувана на млађем узрасту, па се нарочито уочава потреба интензивирања превентивних активности у средњим стручним и занатским школама. У односу на просечне вредности, пушењем су посебно угрожени младићи и ученици у сеоским срединама који су истовремено у мањој мери свесни ризика које повремено пушење носи са собом. Велики је проценат омладине која је пробала прву цигарету са 14 година и мање, па је превентивне програме потребно спроводити на што ранијем узрасту.

Две трећине ученика наводи да су им цигарете, уколико би желели до њих да дођу, доступне што истиче неопходност јачања примене постојеће законске регулативе којом се забрањује продаја дуванских производа малолетним лицима.

Процент ученика који сматрају да би њихови родитељи дозволили или већ дозвољавају пушење је прилично висок, па је потребно и веће укључивање родитеља у превентивне активности.

Посебан проблем међу ученицима је конзумирање алкохолних пића на шта указују подаци да је девет од десет ученика (89,1%) бар једном током живота попило једно или више алкохолних пића, а да једна четвртина школске деце (24,9%) редовније конзумира алкохолна пића.

Проблем злоупотребе алкохола истиче и то што се 42,2% ученика бар једном током живота напило, нешто мање од једне трећине (29,7%) се бар једном напило у претходних 12 месеци, чак трећина ученика (32,0%) је бар једном приликом у последњих месец дана попила пет или више пића заредом (тзв. “binge drinking” или ексцесивно пијење). Значај раног отпочињања превентивних програма истиче и то што је 8,4% ученика пријавило прво напијање са 13 година и мање. Упркос законски регулисаној забрани продаје и служења алкохолних пића малолетним лицима, чак 40,5% ученика мишљења су да су им жестока пиће лако доступна, док више од половине ученика мисли да би веома лако могли да купе пиво и вино.

Ученици гимназија и средњих стручних школа чешће наводе употребу алкохола током живота од ученика средњих занатских школа. Ученици из великих и малих градова чешће пробају да пију алкохол од ученика из сеоских средина. Поред знатижеље и одлуке да се алкохол проба, који су на релативно високом нивоу, значајно мањи проценат младих наставља да га конзумира. Младићи чешће и више пију од девојака, чешће се напијају и много раније пробају алкохол од девојака.

Распрострањеност болести зависности или менталних поремећаја и поремећаја понашања узрокованих употребом психоактивних супстанци (ПАС) у нашој земљи последњих година добијају епидемијске размере.

Преваленција (укупан број оболелих особа унутар неке популације у датом временском тренутку у односу на целу популацију) је у сталном порасту.

Истраживања код нас и у свету, у последњој деценији XX века, као и она у првој деценији XXI века указују на све раније пијење, тј. померање ка све млађим старосним категоријама, мада постоји податак и о повећаној употреби психоактивних супстанци од стране особа старијих од 40 и 50 година (Рамах, 2001. Настасић, 2004). Примећена је учесталија злоупотреба и зависност од дрога и алкохола заједно, као и комбинација различитих психоактивних супстанци – седатива, алкохола, канабиса, хероина, кокаина, амфетамина и других синтетичких дрога (произведених у илегалним лабораторијама).

Према извештајима Светске здравствене организације земље у транзицији су овим проблемом посебно угрожене (Вучковић, 2003). Према информацијама Уједињених нација из 1990-их година, у свету дроге користи око 180 милиона људи, а од тога су 4,2 милиона млади, старости 15 година. Око милијарду и сто милиона особа зависно је од никотина, око 150 милиона злоупотребљава или је зависно од препарата канабиса, 30 милиона особа користи стимулаторе ЦНС-а, 15 милиона је зависно од кокаина, 8 милиона од хероина, а велики број, нарочито младих особа, употребљава синтетичке дроге. Зависност од алкохола је присутна код 9-15% мушкараца и код око 6% жена (Рамах, 2001).

Од 2000. године број зависника од кокаина и хероина опада, док се број зависника од хероина у Европи стабилизовао. Међутим, постоји податак да се у САД смањила употреба хероина, а повећала употреба кокаина.

Канцеларија за националну политику контроле дрога Беле куће дала је податке да су у току 1995. године Американци потрошили за куповину илегалних дрога 50 милијарди долара, а у току 2000. године 64 милијарде долара (у оба периода највише за кокаин), што је већи износ у односу на укупне трошкове истраживања и лечења од АИДС-а, малигних и кардиоваскуларних обољења (Радуловић, 2003).

Значајан узрок у морбидитету и морталитету у САД-у је употреба алкохола. Сматра се да 44% популације старије од 18 година пије. Око 8 милиона људи су зависници од алкохола, а око 5,6 милиона људи злоупотребљава алкохол. Више од 50% Американаца има или у личном искуству или у ужој породици проблеме због пијења. Око ¼ младих испод 18 година је одрасло у алкохоличарским породицама.

Резултати дескриптивне студије у САД показују да годишње због пушења умре 400.000 људи, због алкохолизма 100.000, а због употребе илегалних дрога 20.000 људи (Шипетић-Грујичић, 2003). Око 185 билиона долара кошта америчку нацију конзумирање алкохола годишње (податак из 2001. године) или око 600 долара по становнику (трошкови за лечење, рехабилитацију, материјалне штете због саобраћајних незгода и друго).

У САД-у се последњих неколико година одвија национални програм превенције болести зависности, и то у заједници, који ангажује различите институције и организације у друштву, у оквиру сваке локалне заједнице (општине) – здравство, социјалне установе, школе, омладинске организације, невладине организације, полицију, локалну власт, организације жена, медије (Димитријевић и сарадници, 2002).

Потрошња вина у Енглеској се од 1980. године повећала 4 пута у односу на раније периоде. Од 1992. године, број жена које пију се такође повећао, али је и даље у односу на мушкарце три пута мањи. Стопа алкохолизма за мушкарце последњих година XX века у САД била је 14,1%, а за жене 5,3%. Слична је стопа и у Енглеској. У Русији је у периоду од 1900. до 2000. године дошло до повећања употребе алкохола по глави становника, као и повећања стопе смртности узроковане овим обољењем.

Слични подаци важе и за земље Источне Европе (Голдер ет ал., 2001). Од 1965. године у нашој земљи стално је присутан тренд раста употребе ПАС, нарочито последњих 10 година, уз појаву нових дизајнираних дрога на тржишту.

Нема прецизних података о броју особа које повремено употребљавају, злоупотребљавају или су зависне од ПАС. Сматра се да тај број није мањи од 10.000, а да је вероватно знатно већи.

Карактеристикама злоупотребе и зависности од ПАС код нас се сматрају: стални тренд раста, заступљеност у свим социјалним слојевима и културним срединама, коришћење од стране младих, старости између 12 и 26 година и употреба више психоактивних супстанци истовремено (Рамах, 2001; Димитријевић, 1992; 2003).

Ако узмемо у обзир све друштвене факторе у последњој деценији XX века у нашој земљи – економску кризу, рат, дезинтеграцију државе у више националних држава, присилне миграције, инвалидност, осиромашење становништва, политичка превирања, пораст криминалитета, промену система вредности, дисфункционалност једног (не малог) броја породица, могло би се предвидети да ће један број људи, а нарочито адолесцената, наћи супстанцу као »психолошку штаку« за страх, несигурност, осећање бесмисла живљења.

Потреба младих за опуштањем, бољим расположењем, већом психичком и физичком енергијом, осећањем спокоја и сигурности, смањењем анксиозности, као и бежањем од стварности у којој не налазе смисао и перспективу и све то уз психоактивне супстанце, уместо здравих начина живљења, вероватно ће повећавати из године у годину у периоду транзиције број зависника од психоактивних супстанци и имаћемо »генерације болесних младих људи«.

Према СЗО, деца од 11 до 13 година у Србији пију двоструко више од својих вршњака у Европи. У Србији је алкохол пак доступан свима, укључујући и децу. Толерантан став окружења, рекламе, ниске цене и обичаји који су често везани за употребу алкохола само су неки од узрока великог броја младих који пију. Пресудан утицај имају породица и вршњаци.

Према истраживању Института Батут, више од 70% малолетника који повремено пије, често, заправо потичу из породица које су имале једног или више алкохоличара некада или сада. Више од 50% малолетника повремено пије, 20% се повремено опија, а њих 7% редовно пије. Истраживања показују да чак 9% дечака у Србији се први пут напило са 11 година, четвртина испитаника са 14, а 12% дечака и 20% девојчица су први пут били пијани са 16 година.

Према истраживању Министарства здравља Србије уз помоћ ЕУ и ЕАР-а објављеног 2006. године “Истраживање о злоупотреби алкохола и других дрога међу младима у Србији 2005.” марихуана је најраспрострањенија илегална супстанца коју конзумирају ученици у Србији. Укупно је 12,9% пријавило да је током живота пробало канабис – у облику марихуане или хашиша. На другом месту су разне таблете – седативи, против болова – 11,3%, комбинација алкохола са таблетама или канабисом иде од 5% до 6,7%. Употребу екстазија је пријавило 2,3%, а хероин 1,5%, кокаин 1,5%, ЛСД 1%.

Истраживања спроведена у Лозници

Проблем злоупотребе ПАС присутна је и у Лозници као и фаворизовање психостимулативних супстанци, и комбинација психостимуланса са другим психоактивним супстанцама па се значајно “скраћује” време између употребе, с једне стране, и злоупотребе и зависности, с друге.

Крајем 2005. године у Лозници је спроведено истраживање о потребама и положају младих, ово истраживање је извела група младих удружења „Искре“, уз претходну обуку Грађанских иницијатива и статистичку обраду, финансираног од ИРД.

Резултати су показали да је главни проблеми младих: незапосленост, делинквенција и криминал, наркоманија и алкохолизам, недостатак подршке младима од стране локалне власти и недостатак културних дешавања намењених младима као и немогућност додатног образовања.

Млади себе виде као некога ко може и жели да реши проблеме у граду, а да 74,4% младих жели да волонтира у удружењу које се бави младима. Више од трећине младих (36,8%) мисли да може да допринесе решавању проблема у граду активним ангажовањем. Снажан потенцијал у решавању проблема у граду може се пронаћи у сарадњи између локалне самоуправе, младих и родитеља.

На основу ових података може се закључити да се у нашем граду издваја и препознаје потреба за едукацијом младих о штетности злоупотребе психоактивних супстанци као и информисаност родитеља, наставника али и свих грађана о факторима ризика за настанак болести зависности и превентивним мерама како би се препознао проблем и спречиле последице.

Педагошко-психолошка служба средњих школа у Лозници је почетком 2005. године извршила анкетање ученика о раширености коришћења психоактивних супстанци међу 985 ученика свих разреда свих школа бирано случајним узорком. Резултати анкете показују да је најчешће употребљавана дрога марихуана, затим разне таблете и екстази.

Током новембра 2013. године у Лозници је спроведено испитивање општих карактеристика учесталости злоупотребе психоактивних супстанци код 384 ученика средњих школа. Добијени резултати показују да је сваки четврти лознички средњошколац пушач, а за 8% више девојке конзумирају цигарете него младићи. Највећа учесталост пушења запажена је у другој години средње школе. Више од две трећине пушача конзумира цигарете свакодневно. Више од половине ученика потиче из пушачких породица.

Употреба алкохола је веома честа код лозничких средњошколаца, три четвртине младих конзумира алкохол, више од 50% се напије. Од оних који конзумирају алкохол више од 50% пије викендом. Младићи пију више од девојака за 14,6%. Девојке више пију на слављима, рођенданима, а младићи викендом. Разлог пијења лозничких средњошколаца је најчешће добар провод. Највише се алкохол конзумирају ученици техничке школа затим ученици гимназија, а најмање број је ученика који похађају економску школу. Ученици гимназији у највећем броју конзумирају алкохол викендом. На слављима највише пију ученици школе “Свети Сава”, а редовно сваки дан највише пију ученици техничке школе. Број конзумента алкохола расте са годинама старости, од прве до четврте године. Највећи скок се запажа од друге до треће године, нешто мањи од прве до друге, а најмањи од треће до четврте године средње школе. Сваког викенда највише се опијају ученици техничке школе. Више од две трећине мисли да не треба да прекине са пијењем алкохола, највише тако мисле ученици техничке школе где је потврђено да има највише младих који конзумирају алкохол. Осећај кривице зато што пију најмање имају ученици техничке школе који највише пију, а највећи осећај кривице доживљавају због алкохола ученици економске школе који најмање конзумирају алкохол, што наводи на размшљање о томе да пијење алкохола млади виде као облик друштвено пожељног понашања.

Мањи број младих посеже за употребом дрога. Сваки девети анкетирани ученик је користио марихуану, а сваки 17. користио је марихуану више пута. Половина анкетираних обавестила би родитеље за случај да неко близак из окружења користи дрогу. Више од половине испитаника сматра да је марихуана дрога која се најчешће злоупотребљава у Лозници. Младићи више користе марихуану него девојке. Ученици који похађају гимназију највише, а ученици техничке школе најмање користе марихуану. Највећи број ученика који користи марихуану је у другој години средње школе. Више од половине оних који користи дрогу први пут је пробало на журци. Резултати овог истраживања потврђују да највише ученици гимназије предњаче у конзумирању дроге. Такође они у највећем броју познају особе које користе, а и пријатељи су са корисницима дроге.

Сваки трећи средњошколац мисли да је дрога у великој мери опасна по живот. Највећи број ученика гимназије сматра да дрога поправља расположење. Према овом истраживању најчешће се у Лозници користи марихуана и екстази и то најчешће ученици гимназије. Лознички средњошколци сматрају да дрогу највише користе ученици гимназије што је и истраживање показало.

Организован систем контроле државних органа, едукација и информисаност су најчешћи предлози лозничких средњошколаца за решавање проблема злоупотребе ПАС.

Најновије истраживање је спроведено у Техничкој школи и Средњој економској школи у Лозници током септембра 2017.

Истраживањем су обухваћени ученици трећих разреда. Укупан број анкетираних ученика је 104. При избору узорка испитаника водило се рачуна да буде приближна заступљеност ученика оба пола и обе школе. Предмет истраживања је био да се испитају ставови и навике средњошколске популације у односу на коришћење алкохола ради доношења програма превенције. Приказани налази о заступљености употребе алкохола у популацији адолесцената, говоре да је реч о распрострањеном феномену, да адолесценти користе алкохол упркос сазнању о штетном утицају на њихово здравље и да се стога испитивање фактора која доприносе оваквом понашању младих чинило преко потребним, како би се на најадекватнији начин могли креирати одговарајући превентивни програми.

Више од 68% испитаних ученика сагласно је са ставом да је алкохол штетан по здравље чиме је прва хипотеза потврђена. Скоро 15.6% ученика је изразило став да алкохол није штетан по здравље, док је исто толики број ученика неодлучан. У превентивним програмима школе један од задатака мора бити подизање нивоа информисаности о штетности употребе алкохола. Изненађује податак да само трећина испитаних ученика (29%) сматра да је „викенд пијење” штетно по здравље, док већина младих није ни свесна ризика употребе алкохола, нити до чега може довести повремено викенд пијење.

На основу добијених резултата види се да је 41.8% ученика става да ако конзумирају само пиво или вино не могу постати алкохоличари. Ученици су готово потпуно сагласни да је злоупотреба дрога штетнија од алкохола 85.4 % (обе категорије слагања). Само 7.8% њих се не слаже, што указује на то да ученици минимизирају штетност употребе алкохола.

За 66% испитаних ученика алкохол је саставни део српске традиције и културе. Ученици су исказали толерантност родитеља према пијењу алкохола, јер је скоро 20% ученика истакло да њихови родитељи одобравају употребу алкохола док је неодлучних скоро 25%. Ови резултати указују да је у превентивне активности школе неопходно укључити и родитеље.

Више од половине ученика истиче да рекламирање алкохолних пића утиче на пораст употребе алкохола код младих. Ученици су донекле свесни присутности медија у свакодневном животу и да је циљ сваке рекламе да допринесе већој продаји производа. С обзиром на то да је крајњи задатак истраживања доношење превентивних програма важно је сазнати како ученици перципирају овај проблем, јер од односа ученика зависиће структура превентивних активности. Скоро трећина ученика у школи употребу алкохола посматра као проблем, али не као један од главних проблема. Само 3% ученика процењује да је употреба алкохола главни проблем у школи.

Анализирајући учесталост коришћења алкохола повремено пије 44.7% анкетираних. Скоро 10% ученика пије алкохол свакодневно. Никада није пило 18.4% анкетираних. Постоји разлика у коришћењу алкохола према полу у корист момака, али статистички значајна разлика се најпре може уочити код тврдње „Пијем алкохол свакодневно” у пропорцији 9:1 за момке.

Ако изузмемо неколико испитаника који су навели да су алкохол пробали у раном детињству тако што им је неко од одраслих дао, онда можемо видети да је највећи број испитаника пробао алкохол на узрасту 14-15 година. То се може посматрати и као нека критична временска тачка. Између пола и старосне доби испитаника када су први пут пробали неко алкохолно пиће не постоји статистички значајна разлика. Младићи су то чинили најчешће у 15. години, а девојке најчешће у 14. години живота.

Код 3% ученика је некада дошло до ексцесивног опијања, те су морали затражити медицинску помоћ због интоксикације алкохолом, док је 7 % ученика одговорило „нешто друго” истакло да су затражили „помоћ другова, старијих, родбине, родитеља”. У односу на врсту алкохолних пића најучесталије је конзумирање пива (42%), па жестоких пића (32%), вина (23%). Нешто друго пије 3% ученика, махом ученица које су навеле коктеле и ликере.

Између испитаника мушког и женског пола и врсте пића које конзумирају постоји висока статистички значајна разлика када је у питању конзумирање пива. Скоро 40% ученика наводи као разлог за пијење потребу за опуштањем, тако да је доминантан разлог настао као резултат развојне фазе кроз коју сви адолесценти неминовно пролазе, осећајући константан унутрашњи притисак због изграђивања личног идентитета. За само 23% ученика пијење јесте разлог да се забораве проблеми и они пију да би елиминисали лоша осећања и проблеме, који се неминовно јављају у периоду адолесценције (проблеми у школи, свађе са родитељима, раскид са девојком/младићем, осећање мање вредности, несигурност, напетост итд.).

Око половине испитаних ученика (52.4%) као разлог за пијење наводи осећај храбрости. Дobar осећај који ствара употреба алкохола је разлог за пијење алкохола код више од половине ученика (52.4%). Добијени резултати показују да постоји статистички значајна разлика међу посматраним групама испитаника, у корист испитаника мушког пола, те на основу тога можемо извести закључак да младићи чешће употребљавају алкохол ради доброг осећаја у односу на девојке.

Понашање родитеља у вези са коришћењем алкохола код деце

На овом узорку средњошколци су истакли да 44% у мањој мери разговара са родитељима о утицају алкохола на младе. Преко 55% родитеља знају да им дете конзумира алкохол. Из овакве дистрибуције одговора изгледа да родитељи имплицитно одобравају коришћење алкохола код младих. Ставови родитеља према алкохолу су веома важни. Резултати који су добијени изненађују. Значајан број испитаника, 16%, никада не разговара са родитељима о коришћењу алкохола. По изјавама ученика 56 % родитеља знају да дете конзумира алкохол. Прва искуства са алкохолом неки ученици су имали веома рано када је утицај породице најјачи.

Показало се постоји велика толеранција родитеља код употребе алкохола. Ови забрињавајући подаци указују да је неопходно активно укључивање родитеља у превентивне активности. Резултати истраживања показују и да ученици сматрају да употреба алкохола није проблем или је мали проблем у школи. Највећи проценат ученика алкохол је пробао са 14 или 15 година, што нас наводи на закључак да је неопходно предузети интензивне превентивне активности у овом узрасту, тј. на прелазу из основне у средњу школу.

На основу одговора испитаника може се одредити структура и садржај превентивних активности као и закључити да млади немају довољно едукативних или социјалних активности преко којих би градили исправне ставове, понашања и навике у односу на употребу алкохола. Превентивне активности би требале да имају за циљ подизање нивоа свести код средњошколаца о штетности употребе алкохола и предностима здравих стилова живота као и да допринесу смањењу раширености ризичног пијења међу адолесцентима.

Резултати који су добијени указују да код ученика треба развијати вештине који им обезбеђују алтернативне начине за постизање задовољства, опуштања на афирмативнији и здравији начин.

Једине праве резултате у спречавању овог „светског зла“, болести зависности, даје примена примарне превенције, по јединственој методологији, која се спроводи тимски и континуирано, уз уважавање потреба и специфичности локалне заједнице. Поред едукације деце и младих потребно је применити више мера за креативно провођење слободног времена, с обзиром на то да је досада најчешћи разлог за окретању младих ка ПАС.

Имајући у виду наведено потребно је да се прво на Скупштини града усвоји Локални акциони план за борбу против болести зависности у граду Лозница од 2018. до 2022. После увида у његов предлог и на основу дискусије у оквиру Савета за БЗ и радне групе за његово креирање.

АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋИХ РЕСУРСА SWOT анализа

	<i>Снаге</i>	<i>Слабости</i>
У Н У Т Р А Ш Њ Е	<ul style="list-style-type: none"> • Политичка воља и спремност градске управе да решава питања смањења понуде и потражње дрога • Постојање Савета за борбу против болести зависности као стално скупштинско тело • Добра међусекторска сарадња; • У Полицијској станици (ПС) организована служба за послове сузбијања наркоманије • Постојање ППС (педагошко-психолошке службе) у свим основним и средњим школама • Стручни сарадници у ЦСР (Центру за социјални рад) • Развијен цивилни сектор који је способан и бави се превенцијом БЗ • Материјално техничка и просторна опремљеност школа за едукације • Спремност институција да активно учествују у програмима и пројектима на спречавању злоупотребе психоактивних супстанци; • Постојање организација цивилног друштва (ОЦД) које се баве питањима превенције болести зависности • Акциони план за младе 2015-2022, • Акциони план за запошљавање • Програм развоја спорта у Лозници • Постојање Канцеларије за младе 	<ul style="list-style-type: none"> • Непостојање програмског финансирања (програма на превенцији БЗ) • Недовољно стручњака који раде на превенцији БЗ у институцијама • Недовољна едукација ППС сарадника у школама • Недовољно истраживања и евалуације реализованих програма • Одлазак обучених ВЕ (вршњачких едукатора) на тему превенције БЗ • Недовољно вршњачких едукатора • Недостатк опреме за рад полицијских и царинских службеника за детекцију ПАС • Непостојање тима у ЦСР који се бави проблемом спречавања наркоманије (тим психолог-педагог- андрагог) • Недовољно ангажована правна саветовалишта за промоцију људских права и права детата, васпитних мера • Непостојање континуираних едукативних програма у школи • Недовољно пројеката за промоцију здравих стилова живота • Неадекватна техничка опремљеност ПС Лозница • Непостојање програма за смањење штете • Непостојање едукативних програма за новинаре у области информисања и превенције БЗ • Неусаглашеност у спровођењу казнене политике • Непоштовање закона о забрани продаје алкохола и дувана малолетницима • Непостојање саветовалишта за младе и за БЗ у Омладинском центру • Непостајање саветовалишта за ментално здравље • Недовољан рад са родитељима • Непостојање превентивних програма у нижим узрастима и предшколским установама

У Н У Т Р А Ш Њ Е	<i>Снаге</i>	<i>Слабости</i>
	<ul style="list-style-type: none"> • Активности на реализацији кампања • Постојање вршњачке едукације и волонтера на тему превенције БЗ • Процедуре за обуке и тренинге без алкохола и дроге • Активан цивилни сектор у едукацији у циљу превенције БЗ • Постојање бројних спортских клубова за активно коришћење слободног времена, теретане, адреналински спортови • Постојање бројних културних активности – школе гитаре, сликања, језика, глуме, драмске секције, хорови, школе плеса, фолклора, • Свеобухватност и континуираност у едукацији ученика на целој територији града • Медијски пројекти на тему здравих стилових живота 	<ul style="list-style-type: none"> • zНепостојање мултидисциплинарног приступа проблему наркоманије • Непостојање радних група и тимова у превенцији БЗ • Недовољно развијена и промовисана казнена политика • Недостатак континуираног процеса обуке за здравствене раднике • Недостатак информисаности о новим дрогама • Непостојање потрошне опреме за детекцију присуства ПАС у школској средини • Непоштовање закона • Недовољно промовисање и информисање о здравим стиловима живота • Недовољно структурирано слободно време младих • Недовољна информисаност о доступним спортским културним активностима за коришћење слободног времена • Високе цене спортских и културних активности • Непостајање Инфо кутака о доступним могућностима коришћења слободног времена (електронско) • Недовољно искоришћена настава грађанског васпитања • Непостојање тимова у школама за идентификацију младих у ризику

	<i>Могућности</i>	<i>Препреке</i>
С П О Љ А Ш Њ Е	<ul style="list-style-type: none"> • Постојање Националне стратегије • Постојање Акционог плана на нивоу РС • Постојање законске регулативе и процедура за смањење понуде и потражње злоупотребе ПАС • Постојање Републичке комисије за психоактивне контролисане супстанце • Постојање Канцеларије за болести зависности на нивоу Републике Србије • Међународна сарадња • Позитивна клима у политичкој сфери у превенцији БЗ • Међународна и национална стратешка документа • Поглавља за придруживање ЕУ • Подршка надлежних министарстава; • Доступни фондови који се баве проблематиком спречавања понуде и потражње; • Извори финансирања 	<ul style="list-style-type: none"> • Недовољна средства из доступних фондова; • Недовољни капацитети ОЦД за конкурсе ЕУ фондова • Ограничена финансијска средства за реализацију програма на превенцији БЗ • Непостојање центара за ментално здравље у локалној заједници • Објављивање непроверених и непотпуних информација –сензационализам у медијима

Приоритети, циљеви, активности

Основни циљ акционог плана је превасходно превентивно деловање кроз мултидисциплинарни приступ у сузбијању злоупотребе дрога у Лозници и стварање здравог окружења за децу и младе.

Приоритетне области Акционог плана базирају се на превенцији злоупотребе психоактивних супстанци код младих и сузбијању понуде и потражње.

Превентивно деловање усмерено је на целокупну популацију као и превентивно деловање усмерено на одређене осетљиве групе и популацију са ризичним облицима понашања: млади, адолесценти, студенти и сл

Превенција зависности подразумева мере и активности усмерене на превенцију зависности од алкохола, дроге, али и зависности које имају везе са навикама и понашањима као што је зависност од коцкања, интернета, рачунара и сл.

Смањење потражње, укључује смањење употребе дрога и болести зависности а смањење понуде, укључује смањење доступности дрога кроз мере унапређење сарадње и примењивости закона и казних политика у вези с производњом и прометом дрога и уличном редуцијом.

Принципи процеса израде ЛАПа

- Постојање политичке воље неопходне за усвајање и спровођење активности,
- Транспарентност процеса планирања,
- Примена партиципативног приступа у изради акционог плана,
- Самоодрживост предложених механизма

- Коришћење доказа и познавања проблема из области болести зависности ради
- Развијања циљева,
- Међусекторска сарадња,
- Коришћење примера добре праксе и искуства,
- Перманентна анализа постигнутог у процесу планирања (позитивног и негативно)

Приоритет 1: Превенција злоупотребе психоактивних супстанци

Циљ: Смањење број младих који користе ПАС

Специфични циљеви:

1. Подизање нивоа знања деце и младих и информисаност о штетности злоупотребе ПАС кроз квалитетне програме превенције БЗ
2. Повећање информисаности јавности о проблему наркоманије
3. Укључивање и оснаживање родитеља, старатеља, просветних радника, стручних сарадника за активно учешће у превенцији БЗ
4. Умрежавање и јачање капацитета институција и цивилног сектора у области превенције БЗ
5. Промовисање здравих стилова живота и креативно провођење слободног времена

Приоритет 2: Смањење понуде и потражње

Циљ: Смањење доступности ПАС и последица злоупотребе кроз сарадњу институција у примени казних политика

Специфични циљеви:

1. Смањење процента кривичних дела насталих као последица злоупотребе ПАС
2. Успостављање сарадње установа и институција у циљу смањења понуде и потражње ПАС

Предлог превентивних активности на основу анализе стања

Анализа ситуације у Лозници показује да је у Лозници неопходно спровођење **истраживања** на репрезентивном узорку ученика (500 ученика) и одраслих (50 родитеља и 50 просветних радника) како би имали актуелне податке о раширености ове појаве у нашем граду и упоредили са подацима од пре четири године. Истраживање о информисаности, потребама и предлозима за конкретне активности.

Истраживање и медијска кампања неопходна је у циљу истраживања раширености пушења дуванских производа, алкохола и илегалних дрога, зависности од коцкања, међу ученицима првог и другог разреда средњих школа. Истраживање би требало спровести сваке друге године како би се пратила ситуација.

Оспособљавање стручњака различитих профила (лекара, педагога, психолога, дефектолога, социјалних радника, просветних радника) за рад на откривању младих у

ризик (оних који беже са часова и из школе, имају проблем са делинквенцијом и полицијом, деца из непотпуних породица) за индикативан рад по посебном програму и рад са општом популацијом младих.

Обезбеђивање младима стицање неопходних знања која су значајна за формирање ставова, вредности и понашања која карактеришу здраву и интегрисану личност способну за избор пожељних стилова живота и за одупирање социјалном притиску вршњака или других група.

Разматрање могућности бољег **информисања** младих и њихових родитеља о могућностима за креативно **коришћење слободног времена**: бројне спортске активности, културне, школе гитаре, сликања, страних језика, глуме, хор, фолклор, школа плеса, шах, борилачке вештине, стрељаштво, теквондо, цијуџицу, бокс, планинарење, и други адреналински спортови, теретане... Једна од могућности је и „Сајам здравих алтернатива“ који би могао да прерасте у традиционалну активност. Ту је и „Фестивал спорта“ током године, такмичење школских екипа из разних спортова. Спортски кампови који би могли да се организују.

Едукација средњошколаца првих разреда о штетним ефектима злоупотребе алкохола и других илегалних ПАС сваке школске године.

Едукација основаца, ученике 5. разреда о штетности пушења цигарета, у 7. разреду о штетности злоупотребе алкохола и 8. разреда о штетности ПАС током целе године. У свим разредима би се промовисао здрав стил живота, правилна исхрана, бављење спортом и другим активностима да се спречи досада, кретивно коришћење слободног времена. **Реци НЕ дувану, НЕ алкохолу и НЕ дрогама.**

Међу **предшколцима** у Предшколској установи „Бамби“ би се спроводиле креативне радионице о штетности дувана и пушења цигарета, а рад са родитељима би обухватао и тему штетност пушења за здравље деце, штетност алкохола и других ПАС, као и јасног става када су ове материје у питању.

Едуковање родитеља од најранијег узраста деце, ради подизања њихове васпитне компетенције, значаја васпитног модела који примењују, о значају протективног фактора који породица пружа деци и младима. **Едукација родитеља** на трибинама и кроз саветодавни рад – током целе године. Да ово постане редовна и доступна активност неког дела здравственог система или социјалне заштите, да буде бесплатно и у погодним терминима (обезбедити средства за награде за водитеље радионица).

Формирање и отворен рад **Саветовалишта за младе** у Дому здравља уз мултидисциплинаран рад стручњака из области психологије, психијатрије, педијатрије, социјалне медицине и рад других едукованих и мотивисаних здравствених радника у поподневним часовима, са отвореном телефонском линијом, електронском поштом, да могу да се поставе питања, а да се одговор добије од стручњака, закаже онлајн сурет и посета у Саветовалишту.

Укључивање у програм свих релевантних установа, институција, полиција, суд, тужилаштво, организација цивилног друштва и обучених волонтера.

Формирање Канцеларије за превенцију БЗ (може у КЗМ-Омладинском центру), где би едуковани и мотивисани образовани људи радили са младима на ове теме али и прикупљали податке од свих институција које се баве децом и младима, здравства, образовања, спортских клубова и разних других организационих јединица шта су они урадили на превенцији и сузбијању.

Промоција спортских активности – Сајам здравих алтернатива, прва недеља септембра, са свим адресама спортских клубова, школа – од фудбала, кошарке, одбојке, рукомета, стрељаштва, шаха, бокса, цијуџицу, теквондо, кикбокс, реални аикидо, бициклизам, планинарење, извиђачи, орјентиринг, пливање, стони тенис, тенис, одбојка на песку, фитнеса, теретана... Друге **здраве алтернативе**: школа глуме, хор, фолклор, школа плеса, гитаре и других инструмената, школа новинарства, веб дизајн, школа фотографије, школа сликања, калиграфије, иконописање, школе страних језика, еколошка едукација, школа за лидере, цивилни сектор - волонтери КЗМ, Искре, ОК клуба, Светионика, школа за младе лидере. Мотивисање младих да кретивно користе слободно време, обезбеђивање информација на интернету о бројним могућностима у Лозници, на јутјубу, на бројним сајтовима и на друштвеним мрежама.

Изградња адреналинских паркова, скејт паркова, вештачких стена и других сличних ствари где млади могу да се испразне и доживе узбуђења на здрав и безбедан начин.

Формирање формалног дела локалне самоуправе која се бави превенцијом БЗ – Канцеларија за превенцију БЗ у Лозници, обезбеђен простор у КЗМ, само средства за плате, а они ће радити едукацију, прикупљати податке о другим активностима и раширености.

За све ове активности потребно је да се обезбеде средства кроз ЛАП сваке године, а конкурисаће се преко пројеката и код других донатора.

Анекс. бр.1

ТАБЕЛА АКЦИОНОГ ПЛАНА

Специфични циљ	Активности	Индикатори	Носиоци активности	Временски рок	Извори финансирања
1. Подизање нивоа знања деце и младих и информисаност о штетности злоупотребе ПАС кроз квалитетне програме превенције БЗ	<p>1.1 Обука ВЕ (прва и друга година средње школе) на територији Лознице</p> <p>1.2 Обука ВЕ за ученике основних школа (седми и осми разред) са територије Лознице</p> <p>1.3 Спровођење програма едукације за све ученике ОШ; прилагођени програми рада за ученике од првог до осмог разреда основне школе. За ученике 5. разреда едукација о штетности пушења цигарета, у 7. разреду о штетности злоупотребе алкохола и за ученике 8. разреда о штетности ПАС</p> <p>1.4 У ОШ програми промовисања здравих стилова живота, правилне исхране, бављење спортом и креативно провођење слободног времена</p> <p>1.5 Кампање и акције промоције здравих стилова живота и превенције БЗ у сеоским подручјима</p>	<p>Број спроведених обука</p> <p>Број младих обухваћених обукама за ВЕ</p> <p>Број обухваћених ученика основних и средњих школа ВЕ</p> <p>Остварени циљеви едукација Ниво стеченог знања и усвојених ставова</p> <p>Медијска промоција (прилози и штампани садржаји)</p> <p>Процена квалитета едукација</p> <p>Број реализованих пројеката на тему превенције БЗ</p> <p>Број обухваћених школа промотивним активностима и кампањама</p> <p>Број и садржај промотивних кампања и акција</p> <p>Обухват деце у предшколској установи едукативних програма</p> <p>Број и врста едукативних програма у предшколској установи</p>	<p>Град Лозница</p> <p>Организације цивилног друштва</p> <p>Средње школе</p> <p>Основне школе</p> <p>Предшколска установа</p> <p>Омладински центар</p>	2018-2021	<p>Град Лозница</p> <p>Министарство омладине и спорта (МОС)</p> <p>Министарство здравља (МЗ)</p> <p>Канцеларија за људска и мањинска права (КЉМП)</p> <p>Европска унија</p> <p>Донатори</p>

	<p>1.6 Едукација средњошколаца; првих разреда о штетним ефектима злоупотребе алкохола и других илегалних ПАС</p> <p>1.7 Едукација деце предшколског узраста у области здравог одрастања Креативне радионице о штетности дувана и пушења цигарета</p> <p>1.8 Развијање иновативних модела у превенцији БЗ кроз литерарне, музичке, драмске и друге програме (филмски и музички фестивали и сл.)</p> <p>1.9 Укључивање младих из осетљивих група (инклузивне активности) у активности и кампање борбе против БЗ (млади са проблемима у понашању, деца и млади са инвалидитетом, млади из хранитељских породица и сл.)</p> <p>1.10.Организовање програма за развој животних вештина (комуникације, преговарања, управљања конфликтима, стресом)</p> <p>1.11.Стварање могућности за младе лидере на пољу превенције БЗ</p>	<p>Број спроведених обука</p> <p>Број подржаних иницијатива које промовишу укљученост младих из осетљивих група</p> <p>Ангажовање младих из осетљивих група</p> <p>Средства издвојена из буџета града за кампање и акције у области превенције БЗ</p> <p>Број и врста пројеката на тему превенције БЗ</p> <p>Број, врста програма и организације, институције која реализује програме развоја животних вештина</p> <p>Број и врста иновативних модела у кампањама превенције БЗ</p> <p>Подржане активности на развијању лидерства младих у превенцији БЗ</p>			
--	--	--	--	--	--

<p>2. Укључивање и оснаживање родитеља, старатеља, просветних радника, стручних сарадника за активно учешће у превенцији БЗ</p>	<p>2.1 Едукација за запослене у здравству, образовању и другим секторима укљученим у превентивне активности о методама превенције, раду са младима у ризику и препознавању знакова злоупотребе ПАС</p> <p>2.2 Едукација младих стручњака за рад Канцеларије за превенцију болести зависности (КПБЗ) при омладинском центру (ОЦ)</p> <p>2.3 Развијање плана и програма рада Канцеларије за превенцију БЗ</p> <p>2.4 Едукација и информисаност родитеља у основним и средњим школама и Предшколској установи „Бамби“ кроз рад Савета, школских одбора и родитељских састанака</p> <p>2.5 Организовање трибина за родитеље у школама у области превенције БЗ</p> <p>2.6 Истраживање раширености ПАС: пушења дуванских производа, алкохола и илегалних дрога, зависности од коцкања, међу ученицима првог и другог разреда средњих школа.</p>	<p>Број едукација за запослене у здравству у просвети</p> <p>Обрађене теме током едукација, ниво задовољства и ниво стеченог знања учесника едукације</p> <p>Број одржаних тренинга и обука запослених у КПБЗ</p> <p>Усвојен програм рада КПБЗ</p> <p>Број родитеља обухваћених саветодавним радом</p> <p>Број едукација родитеља у основним средњим школама и дечијем вртићу Бамби</p> <p>Анализа ставова родитеља о БЗ на фокус групама родитеља: број фокус група, број обухваћених родитеља, број ангажованих школа</p> <p>Број организованих трибина за родитеље разматране теме, презентовани предлози и закључци</p> <p>број ангажованих стручњака на трибинама</p> <p>Спроведена истраживања на нивоу школе сваке друге године свих учесника</p> <p>Обухват ученика истраживањима ниво знања и информисаности ставови ученика о БЗ</p>	<p>Град Лозница</p> <p>Организације цивилног друштва</p> <p>Средње школе</p> <p>Основне школе</p> <p>Предшколска установа</p> <p>Омладински центар</p>	<p>2018-2021</p>	<p>Град Лозница</p> <p>Министарство омладине и спорта (МОС)</p> <p>Министарство здравља (МЗ)</p> <p>Канцеларија за људска и мањинска права (КЉМП)</p> <p>Министарство просвете РС</p> <p>Европска унија</p> <p>Донатори</p>
---	---	--	--	------------------	---

	<p>2.7 Организовање школских тимова у школама за превенцију БЗ (просветни радници, психолози, припадници полиције, родитељи, ученици и развијање планова рада за сваку школу на тему превенције БЗ)</p> <p>2.8 Форуми родитеља у превенцији БЗ (размена знања и информисаности, едукације)</p>	<p>Број едукација за запослене у Урађена анализа истраживања</p> <p>Презентовани резултати истраживања на стручним скуповима, предложене мере и активности</p> <p>Организовани школски тимови на превенцији БЗ</p> <p>Сардња школских тимова са КПБЗ</p> <p>Програм рада и извештаји школских тимова на превенцији БЗ</p>			
--	---	---	--	--	--

<p>3. Повећање информисаности јавности о проблему наркоманије</p>	<p>3.1 Организовање кампања</p> <p>3.2 Реализација пројеката и активирање ОЦД у превенцији БЗ</p> <p>3.3 Креирање и промовисање сајтова блогова, форума, интернет апликација са информативним садржајима (млади креирају садржај за младе) на тему превенције БЗ и здравих стилова живота</p> <p>3.4 Организовање информативних емисија, програма, колумни у области превенције БЗ и промоције здравих стилова живота уз ангажовање и учешће младих</p> <p>3.5 Израда дизајн и штампање здравствено васпитног материјала информативног и едукативног: брошуре, флајери, билборди, банери, тв спотови, групе на инстаграму, друштвеним мрежама и сл.</p> <p>3.6 Израда портала и апликација за смарт са информацијама о ПАС и превенцији БЗ</p>	<p>Одржане кампање број и врста кампања</p> <p>Квалитет кампања, учешће институција и установа</p> <p>Број и врста пројеката на тему БЗ</p> <p>Број образовних едукативних програма</p> <p>Квалитет информативних садржаја</p> <p>Број и врста прилога на локалним медијима</p> <p>Учешће и заступљеност медија у кампањама</p> <p>Сајт са информацијама на тему превенције БЗ</p> <p>Прилози на сајту и друштвеним мрежама</p> <p>Број посетилаца сајта</p> <p>Број информација квалитет садржаја, брошура и другог едукативног материјала (информитивност и сл.)</p> <p>Број младих који су учествовали у информативним кампањама</p> <p>Интернет портал са информацијама. Број посетилаца, број преузетих апликација</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Град Лозница • “ТВ Лотел” • “ТВ Подриње” • “Лознички недељник” • “Лозничке новости” • Организације цивилног друштва • Омладински центар • Приватни сектор 	<p>2018-2021</p>	<p>Град Лозница</p> <p>Министарство омладине и спорта (МОС)</p> <p>Министарство здравља (МЗ)</p> <p>Канцеларија за људска и мањинска права (КЉМП)</p> <p>Европска унија</p> <p>Министарство културе и информисања РС</p>
---	--	---	--	------------------	--

<p>4. Јачање капацитета и умрежавање институција и цивилног сектора и превенција БЗ</p>	<p>4.1. Активирање Саветовалишта за младе у ДЗ и сарадња и умрежавање са другим релевантним институцијама на пољу превенције БЗ (ангажовање стручњака из области психологије, психијатрије, педијатрије, социјалне медицине</p> <p>4.2. Оснивање саветовалишта за ментално здравље при Дому здравља</p> <p>4.3. У Општој болници оснивање јединица за превенцију и лечење БЗ, породичне терапије</p> <p>4.4. Саветовалиште за одвикавање од пушења</p> <p>4.5. Јавно заговарање за формирање Канцеларије за превенцију БЗ у Омладинс.центру и креирање програма рада</p> <p>4.6. Отварње телефонске линије и он лине саветовање младих</p>	<p>Програм рада саветовалишта реализоване радионице, обрађене теме</p> <p>Број обухваћених младих радом у саветовалишту</p> <p>Ангажовани стручњаци за рад у саветовалишту</p> <p>Саветодавни рад (индивидуални и рад у групи)</p> <p>Сарадња КПБЗ са другим установама и институцијама, здравственим установама (ЗУ) школе</p> <p>Одлука о формирању Канцеларије за превенцију БЗ</p> <p>Програм и циљеви рада Канцеларије за превенцију БЗ</p> <p>Протокол/меморандум сарадње установа и институција</p> <p>Број и врста едукација у Канцеларији за превенцију болести зависности (КПБЗ)</p> <p>Број иницијатива које су покренуте од КПБЗ</p> <p>Протоколи сарадње установа и институција</p> <p>Број одржаних састанака округлих столова</p> <p>Број учесника на састанцима, конференцијама, округлим столовима</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ресорна Министарства • Град Лозница • Организације цивилног друштва • Омладински центар • Приватни сектор 	<p>2018-2021</p>	<p>Град Лозница</p> <p>Министарство омладине и спорта (МОС)</p> <p>Министарство здравља (МЗ)</p> <p>Европска унија</p> <p>Донатори</p>
--	--	---	---	------------------	--

	<p>4.7. Едукација младих стручњака за рад у Канцеларији за превенцију БЗ (оспособљавање за рад са младима, за прикупљање податке на пољу превенције БЗ од стране различитих установа на пољу превенције и сузбијања наркоманије)</p> <p>4.8. Протокол сарадње и формирање мреже организација и установа у превенцији БЗ институција, полиције, тужилаштва, Савета за БЗ, ОЦД и других установа које се баве децом и младима</p> <p>4.9. Сарадња и размена информација са међународним организацијама</p>	<p>Умреженост и Контакти са међународним организацијама размењена знања и искуства</p>			
<p>5.Промовисање здравих стилова живота и креативно провођење слободног времена</p>	<p>5.1 Сајам здравих алтернатива (недеља понуде креативног провођења слободног времена)</p> <p>5.2 Програми Спортско-рекреативних активности у граду (током летњег и зимског распуста)</p> <p>5.3 Уређење спортских и рекреативних терена школских терена</p>	<p>База спортских рекреативних и других клубова и активности за креативно провођење слободног времена</p> <p>Оганизован сајам Број учесника Број пријављених за учешће Медијски извештаји о организованом сајму</p> <p>Емитовани спотови, кампање</p> <p>Број клубова и омладинских центара на сеоским подручјима</p>			

	<p>5.4 Организовање рекреативних, забавних, промотивних активности у постојећим парковима у Лозници и претварање паркова у места за здраво дружење</p> <p>5.5 Организовање састанака размена знања, добрих пракси и искустава младих из земље и окружења у области борбе против БЗ и креативног атрактивног провођења времена</p> <p>5.6 Изградња адреналин паркова у Бањи Ковиљачи и дечијих паркова у Лозници</p> <p>5.7 Оснивање клубова за младе у селима (реализација едукативних информативних кампања за превенцију БЗ и промоцију здравих стилова живота и израда плана активности за децу и младе са различитим садржајима за сваку месну заједницу)</p> <p>5.8 Организовање волонтерских акција и програма за ангажовање младих (квалитетно провођење слободног времена) формирање волонтерских центара, волонтерске активности кроз рад ОЦ или школске активности</p>	<p>Број младих на селу корисника клубова</p> <p>Организовани спортски, рекреативни турнири, радионице са бројем учесника и врстама предметног садржаја</p> <p>Број одржаних састанака младих за размену искустава о креативном провођењу времена.</p> <p>Број учесника на састанцима уређени спортски терени</p> <p>Уређена школска дворишта и школски паркови за забаву и дружење</p> <p>Број младих спортиста</p> <p>Број младих укључених у спортске и рекреативне дисциплине из осетљивих потенцијално ризичних група</p> <p>Број састанака, округлих столова, конференција, трибина, састанака, размене искустава</p> <p>Изграђени адреналин паркови, Стена паркови, дечија игралишта</p> <p>Анализа ставова младих о потребама и интересовањима</p> <p>Анализа о ставовима према злоупотреби ПАС</p> <p>број волонтерских акција</p>			
--	---	--	--	--	--

	<p>5.9 Истраживање о ставовима и потребама младих када је провођење слободног времена у питању</p> <p>5.10 Направити фонд за финансирање иновативних и креативног стваралаштва младих</p> <p>5.11 Информисаност младих о могућностима и садржајма провођења слободног времена</p>	<p>број учесника у волонтерским акцијама</p> <p>врста и садржај волонтерских програма</p> <p>Информисани млади о постојању фондова за подстицање истраживачких радова и креативности</p> <p>Број финансираних иновативних и креативних идеја на превенцији БЗ</p> <p>Број информативних вести у медијима о креативном коришћењу слободног времена</p>			
--	--	---	--	--	--

Смањење доступности ПАС и последица злоупотребе кроз сарадњу институција у примени казних политика					
Специфични циљ	Активности	Индикатори	Носиоци активности	Временски рок	Извори финансирања
Смањење процента кривичних дела насталих као последица злоупотребе ПАС	<p>Јачање капацитета сектора за сузбијање наркоманије у ПС Лозница (Набавка адекватне опреме и тестова за рад)</p> <p>Спровођење тестирања присуства дрога у школској средини (набавка реагенаса и тестова)</p> <p>Едукација запослених у ПС о ПАС и новим синтетичким дрогама (механизам дејства и знаци препознавања)</p> <p>Организовање размене знања и искустава у земљи и иностранству на тему примене савремених механизма у смањењу понуде и потражње ПАС</p> <p>Појачане мере контроле од стране полицијских службеника на местима окупљања младих, парковима, школској средини и сл.</p> <p>Гранична царинска контрола протока лекова, прекурсора</p>	<p>Степен опремљености сектора за сузбијање наркоманије</p> <p>Техничка опремљеност полицијског кадра ангажованог на спречавању и сузбијању опојних дрога</p> <p>Израђене препоруке за смањење доступности ПАС</p> <p>Спроведено тестирање школске средине број, врста и анализа тестова</p> <p>Број едукација, број запослених укључених у програм едукације о новим дрогама механизмима препознавања и заштите-превенције</p> <p>откривени случајеви кривичних дела и заплена дроге и прекурсора изречене казнене мере</p> <p>Организоване мере царинске контроле</p>	Полицијска станица Лозница Тужилаштво Здравствене установе	Континуирано	Министарство унутрашњих послова Пројекти ЕУ

1. Успостављање сарадње установа и институција у циљу смањења понуде ПАС	Спречавање кријумчарења дрога кроз појачану царинску контролу Координација и партнерство полиције и судства Протокол сарадње ПС, тужилаштва и царинских служби	Протоколи/споразуми сарадње институција, утврђени циљ сарадње, дефинисане активности свих актера Техничка опремљеност царинских јединица Базе података и анализе закључака, планиране мере превентивних акција и мере сузбијања понуде и потражње	Полицијска станица Лозница Тужилаштво Здравствене установе	Континуирано	Министарство унутрашњих послова Пројекти ЕУ
---	--	---	--	--------------	--